

Anuari

de la Formació Professional

a Barcelona 2016

Formació Professional Formació Professional Formació Professional Formació Professional

Crèdits:

Aquest anuari ha estat elaborat per l'Observatori de l'FP a Barcelona de la Fundació BCN Formació Professional, amb el següent equip de treball:

Direcció i coordinació

Montse Blanes. Direcció de la Fundació. Fundació BCN Formació Professional

Anna Punyet. Observatori de l'FP. Fundació BCN Formació Professional

Equip de treball

Anna Punyet i Pau Mont. Observatori de l'FP. Fundació BCN Formació Professional

Col·laboracions

Àlex Lobaco Poyatos i Robert Ramos. Gestió de Programes. Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya

Josep Márquez Moreno i Laura Comellas. Secretaria Tècnica del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya

Àngels Santigosa i Teresa Udina. Àrea d'estudis. Departament d'Estudis d'Ocupació, Empresa i Turisme. Ajuntament de Barcelona

Jordi Castillo. Àrea de projectes europeus i relacions internacionals. Fundació BCN Formació Professional

Tota la informació que conté aquesta publicació es pot descarregar en l'espai web de l'Observatori de l'FP, accessible des de la pàgina web de la Fundació BCN Formació Professional:
www.fundaciobcnfp.cat

© 2017 Fundació Privada BCN Formació Professional
Tots els drets reservats

Preimpresió i impressió: Fotoletra S.A.

Dipòsit legal: B-14439-2017

INTRODUCCIÓ

Aquesta publicació que teniu a les vostres mans és la segona edició d'aquesta nova aposta de l'*Anuari de la Formació Professional a Barcelona* iniciada l'any 2016. Tal com ja es va comentar és fruit d'un procés de reflexió i d'avaluació sobre l'impacte i la usabilitat que ha tingut l'*Anuari de l'FP* al llarg de la seva trajectòria.

En aquesta edició el principal repte ha estat visibilitzar la importància de la integració de l'FP inicial i per l'ocupació. Evidenciar la complementarietat d'ambdós sistemes ha estat l'eix central d'aquest *Anuari de l'FP 2016*: elaborar una anàlisi únicament des del punt de vista de l'FP inicial és entendre una part de la realitat del mercat de treball i dels mecanismes de qualificació de que disposa la nostra societat. Ara bé, també volem esmentar que del procés de reflexió que vam realitzar l'any 2015 encara queden reptes pendents com per exemple cercar indicadors que permetin una millor integració de l'FP amb el mercat de treball i les ocupacions. Aquesta i d'altres fites ens proposem assolir-les en l'edició 2017.

Finalment, cal esmentar que aquest document no hauria estat possible sense la implicació de persones i institucions que han contribuït a facilitar-nos les dades necessàries i a donar el seu suport per a la seva correcta interpretació. Així, des de la Fundació BCN Formació Professional volem agrair especialment el suport dels següents organismes:

- Àrea d'estudis - Departament d'Estudis. Gerència d'Ocupació, Comerç, Empresa i Turisme. Ajuntament de Barcelona. Àngels Santigosa i Teresa Udina.
- Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya. Generalitat de Catalunya. Alejandro Lobaco i Robert Ramos.
- Servei Públic d'Ocupació de Catalunya. Conxita Celaya, Miquel Carrion, Laura Comellas i Josep Márquez.
- Departament d'Ensenyament. Melcior Arcarons, Jordi Puigdollers, Roger Jodar i Josep Formentí.
- Consorci d'Educació de Barcelona. Jordi Baró, Yolanda Almirall, Josep Ramón Domingo i José Antonio Martín.
- Associació de Ciutats Europees Xarxa FP. Sol Bermejo.
- Programes Internacionals d'FP. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. Ferran Castriello, Toni Díaz i Àngels Font.
- Àrea de Programes Internacionals. Sub. Gral. d'Autoritzacions Inicials de Treball. Departament de treball, afers socials i famílies. Generalitat de Catalunya. Esther Estany i Adriana Andrés.
- Institut Català de les Qualificacions Professionals (ICQP). Manuela Merino.
- Fundació Jesuïtes Educació. Beatriz Feijóo.
- Institut Lluïsa Cura. Maria Creus.
- Institut de Mitjans Audiovisuals EMAV. Mónica Vargas.
- Escola d'Hoteleria i Turisme CETT. Isabel Lugo.
- Escola Massana. Centre d'Art i Disseny. Sensi Cervantes.
- Centre d'Estudis Sant Francesc. Juanjo Sánchez.

- Institut Escola d’Hoteleria i Turisme de Barcelona. Laura Pascal.
- Institut Bonanova. Àfrica Marzal.
- Institut Joan Brossa. Tatiana Soler.
- Escola d’Art La Industrial. Sandra Yelo.
- Centre d’Estudis Roca. Raül Romero.
- CEIR Arco Villaroel. Sarai López.
- Institució Cultural del CIC. Maria Serra.
- Institut Escola del Treball. Maria Rosa Parella.
- Escola Tècnica i Professional Xavier. Roser Llop.
- Fundació Inform. Leticia Chico.
- Institut Narcís Monturiol. Carol Garcia.
- Institut Poblenou. Dolor Menor.
- Institut Rubió i Tudurí. Anna Febrero.
- Institut Salvador Seguí. Olga Zabala.
- Institut La Guineueta. Aitana Vidal.

Fundació BCN Formació Professional

ÍNDEX

Marc de referència: Europa	6
Context econòmic a Barcelona 2016	8
Sistema integrat d'FP: la inicial i per l'ocupació	10
La posada en valor dels certificats de professionalitat	12
Sistema d'FP inicial:	
– oferta	14
– perfil de l'alumnat	16
– famílies professionals i titulacions	18
– contrast oferta i demanda de cicles	20
– passarel·les i accessibilitat	22
– excel·lència del sistema	24
– abandonament	26
Formació professional per a l'ocupació adreçada a persones ocupades:	
– programes Transversal i Sectorial	28
– perfils dels participants	30
– famílies professionals	32
Formació professional per a l'ocupació adreçada a persones aturades:	
– programes de Formació i Qualificació	34
– perfils dels participants	36
– famílies professionals	38
La trajectòria laboral dels graduats en FP	40
Ofertes de feina vinculades a l'FP	42
Recomanacions	44
Metodologia i fonts d'informació	46
Altres publicacions de l'Observatori FP	47

MARC DE REFERÈNCIA: EUROPA

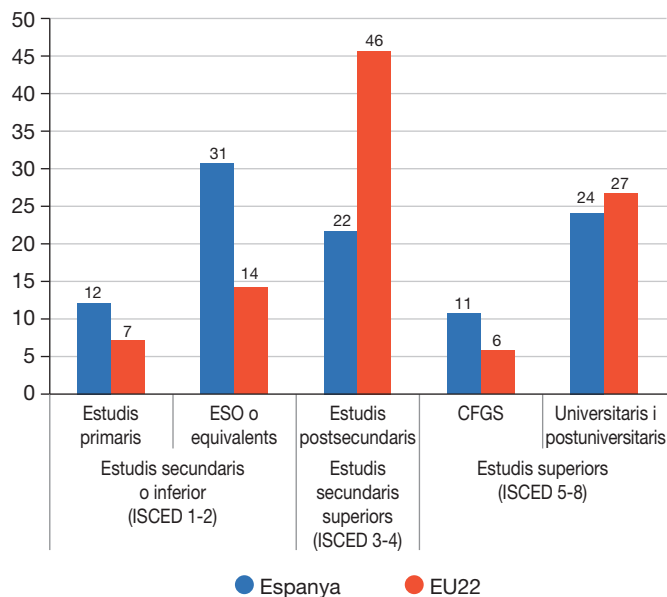
6

Les dades d'EUROSTAT per l'any 2016 sobre els nivells educatius de la població en edat activa a Europa continuen mostrant la mateixa tendència que en anys anteriors. Si comparem les dades de l'Estat espanyol amb la mitjana dels 22 estats membres apreciem que en els països europeus gairebé una de cada dues persones assolixen l'educació postobligatoria, és a dir, estudis equiparables de nivell 3 i 4 de la classificació ISCED - *International Standard Classification of Education*. No és així a l'Estat espanyol, on només una de cada quatre persones en edat activa ha assolit els estudis postobligatoris recomanats per la Unió Europea per tal de fer front a la conjuntura econòmica i social actuals.

Si ara observem el volum de persones amb estudis superiors, tant cicles formatius de grau superior (en endavant CFGS) com universitaris, la població espanyola presenta un major volum de persones que han assolit aquests nivells. Aquesta tendència ja s'ha posat sobre la taula al llarg dels darrers anys però també creiem rellevant que cal tenir present que és «difícilment comparable allò que tenen estructures diferents» si agafem el símil demogràfic citat per la demògrafa Anna Cabré. És a dir, a l'hora d'interpretar aquestes dades és important tenir present que l'Estat espanyol té un sistema educatiu propi que divergeix del dels diferents països de la Unió Europea, que tenen sistemes educatius i formatius singulars.

Per tant, cal esmentar que una de les explicacions perquè el volum de persones amb nivells educatius ISCED 3 i 4 sigui inferior a l'Estat espanyol és el fet que no existeix en tots els països l'oferta educativa en termes d'FP inicial d'ISCED de nivell 4. Al mateix temps, succeeix, però, en sentit envers amb els nivells ISCED 5 ja que la majoria dels països europeus no ofereixen en el sistema educatiu reglat estudis equiparables als nivells dels CFGS.

Nivell educatiu de la població entre 25 i 64 anys. 2015

No obstant això, és preocupant el volum de població amb edat activa de l'Estat espanyol que no assoleix els nivells d'estudis postobligatoris i, per tant, que només han cursat estudis secundaris o inferiors. És aquest percentatge de població que caldria desplaçar cap als nivells educatius superiors, tant la població d'edats primerenques com la resta de la població.

La formació i l'aprenentatge al llarg de la vida està impregnant en els discursos europeus tant de les institucions oficials, els organismes governamentals com les persones investigadores que analitzen el paper i l'estat de l'FP i dels sistemes educatius europeus en general. Des de la Comissió Europea, en el darrer informe *Education and Training. Monitor 2016* es valora l'FP com a l'aprenentatge i la formació que ha de permetre facilitar

la transició de les persones del sistema educatiu al laboral i, també permeti l'actualització dels coneixements.

Però, aquest és el paper que ha de tenir l'FP? En el document temàtic de l'UNESCO *El aprendizaje a lo largo de toda la vida desde una perspectiva de justicia social*¹ l'aprenentatge al llarg de la vida, i en conseqüència, la formació professionalitzadora, pot caure en el parany de contemplar merament l'aprenentatge com a instrument de responsabilitat individual per tal de que les

persones es puguin adaptar a les transformacions del mercat de treball i millorar la seva ocupabilitat. Aquesta perspectiva afavoreix la individualització i la proliferació de la funció educativa en termes de privadesa i d'ocupabilitat. Enfront aquesta visió cal fer una aposta clara per a una formació i un aprenentatge al llarg de la vida no només des de la individualitat sinó des de la col·lectivitat com un medi d'integració i equitat social on les administracions públiques tenen el paper de vetllar per aquesta.

¹ <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002500/250027s.pdf>

CONTEXT ECONÒMIC A BARCELONA 2016

8

L'any 2016 l'economia de la ciutat de Barcelona mostra un bon dinamisme de l'activitat econòmica i del mercat de treball. El PIB de la ciutat experimenta un creixement real del +3,4% en el conjunt de l'any fruit de la reactivació de la demanda interna –especialment del consum de les famílies–, l'augment d'inversió empresarial i el bon comportament de les exportacions i la bona marxa del turisme.

L'Enquesta de Clima Empresarial per l'Àrea Metropolitana de Barcelona (en endavant AMB) corrobora la conjuntura de recuperació: la marxa dels negocis millora significativament respecte a l'any anterior i el quart trimestre assoleix el saldo positiu més favorable de la sèrie iniciada el 2009, que suposa un increment de 4,4 punts respecte un any enrere. En termes generals, tots els sectors analitzats a l'Enquesta registren un indicador positiu de la marxa del negoci el quart trimestre de 2016, especialment de l'hostaleria (40,6) i el comerç (22,8).

■ Barcelona encapçala les exportacions de l'Estat espanyol

En aquest context, la internacionalització de l'economia de Barcelona segueix jugant un paper clau com a motor. La demarcació barcelonina continua encapçalant el rànquing exportador de l'Estat espanyol, amb la cinquena part (20,1%) del total de les vendes a l'exterior.

Quant als indicadors del mercat de treball, Barcelona tanca el quart trimestre de 2016 amb 1.061.171 afiliats al conjunt de règim de la Seguretat Social (33.716 més que un any enrere), fet que suposa la xifra més elevada des de desembre de 2008 i una variació interanual del +3,3%. La ciutat segueix creant ocupació neta i ha recuperat més de dos terços (el 68%) dels llocs de treball perduts durant la crisi, tot i que l'afiliació total

a Barcelona continua per sota dels 1,1 milions de persones amb què comptava el 2007.

Per sectors econòmics, destaca l'increment del nombre d'assalariats de la informació i comunicació (+7,1%), l'hostaleria (+7%), els serveis a les empreses (+5,4%) la construcció (+4,6%) i les activitats artístiques i recreatives (+4,5%). En canvi, perden ocupació les activitats financeres i d'assegurances (+5,7%), els sectors d'energia elèctrica i gas (-3,9%) i les llars que ocupen personal domèstic (-2,7%).

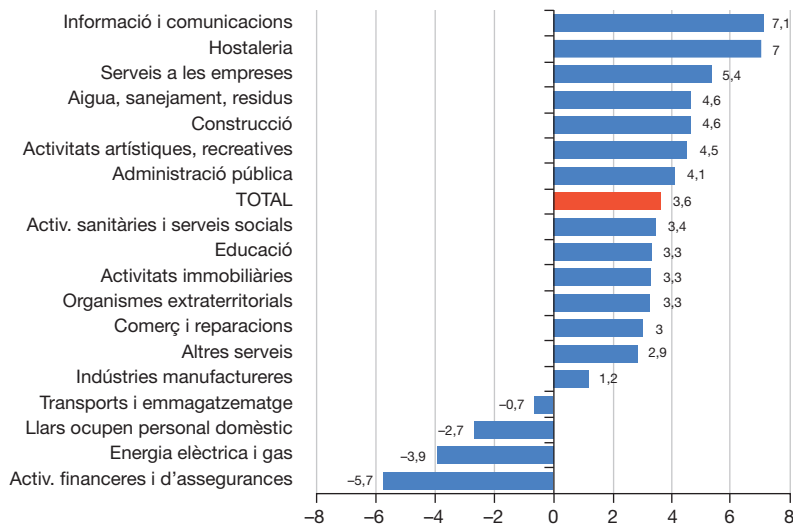
■ Atur juvenil important, però a la baixa

L'Enquesta de Població Activa destaca el fet que Barcelona tanca el 2016 amb taxes d'activitat (80%) i ocupació (71,4%) superior a les de Catalunya, Espanya i Unió Europea. Pel que fa a la taxa d'atur la ciutat assoleix un 11,6% el quart trimestre de 2016, fet que suposa una reducció d'1,7 punts percentuals respecte el 2015 i un valor inferior –en 3,4 i 7,1 punts respectivament– a les mitjanes catalanes (15%) i espanyola (18,7%) i més proper al de la UE (1,2) que a l'estatal.

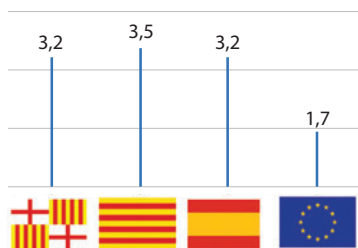
El 2016 s'han signat 1.033.074 contractes a Barcelona, dels quals 142.179 són indefinits (el 13,8% del total) i 890.895 temporals (el 86,2%). D'aquesta manera, la ciutat supera per primera vegada el milió de contractes signats en un any i tanca el millor any des de 2008 pel que fa a la contractació indefinida, amb increments interanuals de l'11,4% i del 15,4%, respectivament. Pel que fa als i les joves, el quart trimestre de 2016 les taxes d'ocupació i d'atur jove (16-24 anys) a Barcelona són més favorables que les de Catalunya i Espanya, però menys que les de la Unió Europea. Ara bé, continua l'alta incidència de l'atur entre les persones joves, tot i que la taxa d'atur juvenil a la ciutat el quart trimestre de

2016 (19,6%) és inferior en 12,7 i 24,8 punts percentuals a les catalana i espanyola (32,3% i 44,4%, respectivament) i s'ha reduït en 5,3 punts respecte a la de fa un any. La contractació dels i les joves es caracteritza per una temporalitat del 87,8%, a temps parcial (48,5%) i de menys d'un mes que al conjunt de la ciutat.

Afiliació al Règim General de la Seguretat Social per activitat econòmica a Barcelona (IV trimestre 2016). Variació interanual (%)

Creixement PIB comparat 2016

174.209 empreses increment

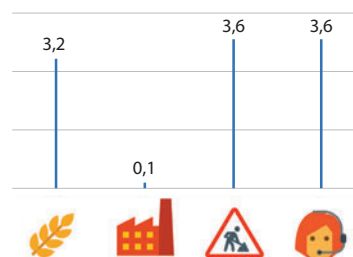
Taxa d'activitat

80,8%

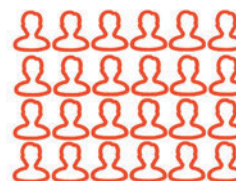
Taxa d'ocupació

71,4%

Creixement PIB sectorial BCN 2016

1.061.171 persones treballadores

Taxa d'atur

11,6%

Contractació indefinida

13,5%

SISTEMA INTEGRAT D'FP: LA INICIAL I PER L'OCUPACIÓ

10

Fruit de les dinàmiques econòmiques i socials dels darrers anys, la Unió Europea, a través de la cimera de Lisboa, ha promogut com un dels objectius prioritaris la lliure mobilitat laboral entre els ciutadans europeus. L'any 2006 es proposà la creació d'un Marc Europeu de Qualificacions (en endavant EQF) amb la finalitat de facilitar la comparació de les qualificacions i els nivells corresponents per tal de facilitar la mobilitat geogràfica en el mercat de treball i l'aprenentatge al llarg de la vida de les persones treballadores. Per aquest motiu els països amb un marc propi, de forma voluntària equiparen en primer lloc els seus nivells de qualificació nacionals amb l'EQF, i en segon introdueixen una referència de l'EQF a totes les acreditacions oficials, respectant els 8 nivells de qualificació definits com a resultats d'aprenentatge a escala europea. En el cas concret de l'Estat espanyol actualment es troba en el procés d'adaptació dels 5 nivells establerts en el sistema nacional en els 8 del marc europeu.

■ Quin és el marc de referència català? Estem homologats a nivell europeu?

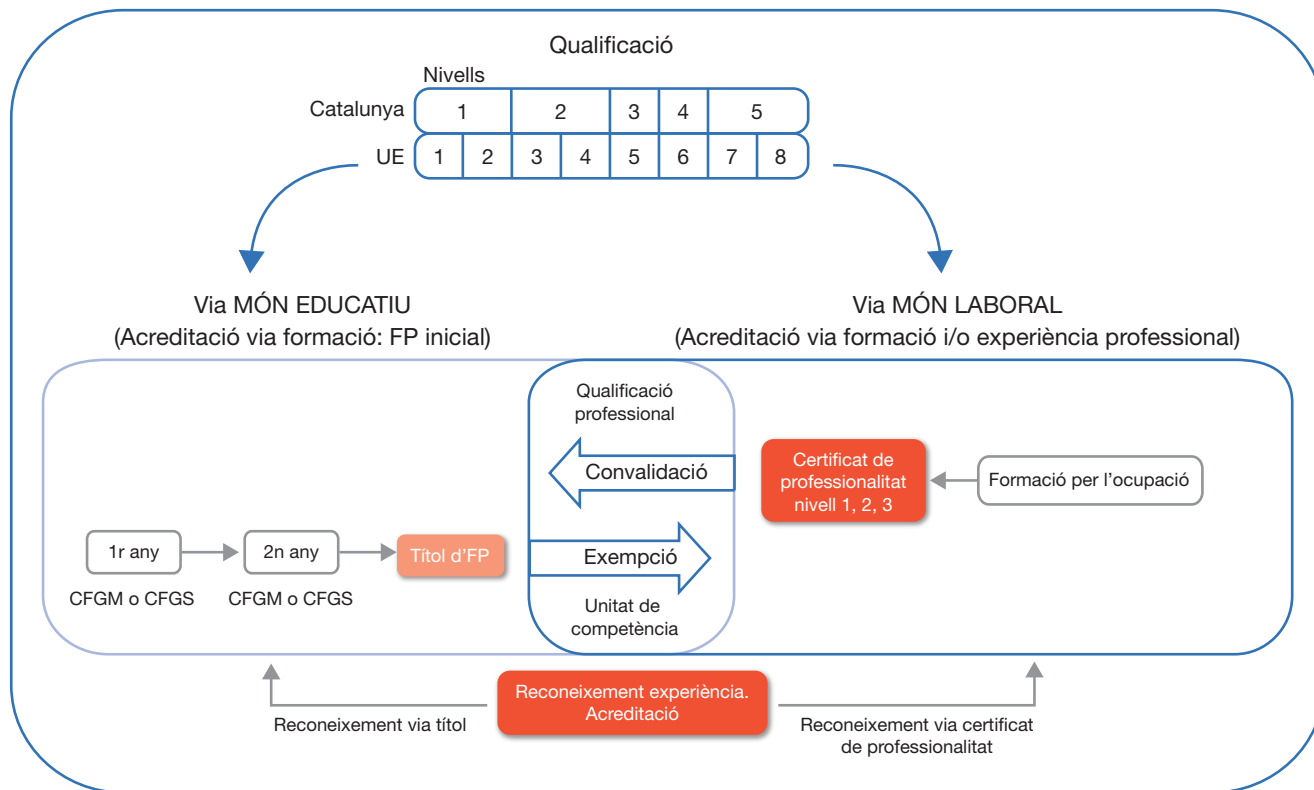
A Catalunya el marc de referència és del definit per la Llei 10/2015, de 19 de juny, de formació i qualificació professional que regula a Catalunya el Sistema Inte-

grat de Qualificacions i Formació Professional i que integra quatre instruments i una sèrie d'accions per tal de promoure i desenvolupar la integració dels diferents tipus de formació professional, la inicial i per a l'ocupació. Els quatre instruments que s'hi defineixen són:

- El *Catàleg de Qualificacions Professionals* de Catalunya que defineix les ocupacions del sistema productiu a partir de les qualificacions i les corresponents competències professionals que l'integren.
- L'oferta formativa en FP reglada a través dels certificats de professionalitat i els títols de formació professional inicial de l'àmbit educatiu.
- El procediment de reconeixement, avaluació, acreditació i registre de les competències professionals.
- La informació i l'orientació en matèria de formació professional i el món laboral.

Així doncs, actualment Catalunya disposa d'un sistema que integra el sistema d'FP inicial i el sistema de formació per a l'ocupació, ja sigui adreçat a persones ocupades o desocupades, i per tant, és el que permet l'homologació del mercat de treball al sistema educatiu i viceversa.

Formació Professional Integral

LA POSADA EN VALOR DELS CERTIFICATS DE PROFESSIONALITAT

12

En l'actualitat, ja ningú posa en dubte que la qualificació professional de les persones és un requisit imprescindible per al desenvolupament social i econòmic d'un país. També, que el "saber fer", el coneixement, és la millor eina de treball que tenim per desenvolupar-nos tant professionalment com personalment.

Per aquest motiu, els certificats de professionalitat són la marca distintiva de l'administració laboral atès que aquests serveixen per acreditar oficialment les qualificacions professionals i es promouen el seu valor dintre de les nostres empreses, convenis col·lectius i professions regulades normativament.

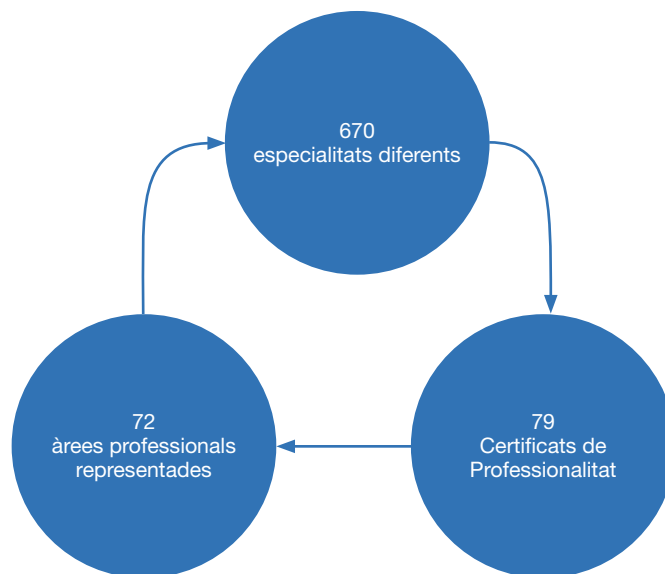
Aquests certificats de professionalitat es poden obtenir per tres fonts:

- 1) Formació professional per l'ocupació, amb la formació prevista als Certificats de Professionalitat.
- 2) Formació professional inicial, amb la realització de mòduls professionals per la via educativa.
- 3) Reconeixement de les competències professionals adquirides mitjançant l'experiència laboral o vies no formals de formació.

Precisament una mesura per afavorir la millora de la qualificació professional és fomentar aquest reconeixement de les competències professionals adquirides mitjançant l'experiència laboral o vies no formals de formació, amb aquest objectiu es va aprovar a finals de l'any 2016, el **I Pla d'acreditació i qualificació professionals de Catalunya de 2016-2018 elaborat pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i el Departament d'Ensenyament, sota la coordinació del Consell Català de la Formació Professional.**

Pel que fa a la formació professional per l'ocupació adreçada a persones treballadores, amb independència de la seva situació laboral, ja estigui aturada o ocupada,

és un element clau per donar resposta a les necessitats del mercat de treball, facilitar la inserció laboral, i afavorir l'aprenentatge al llarg de la vida. Actualment l'oferta formativa es classifica en:

El Servei Públic d'Ocupació de Catalunya i el Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya imparteixen la formació adreçada a l'obtenció dels certificats de professionalitat a través de les entitats de formació, públiques o privades, acreditades en el registre d'entitats de formació del SOC.

De les sol·licituds tramitades durant 2016, una part són aquelles que es corresponen amb certificats de professionalitat requerits per l'exercici professional en determinats sectors, com pot ser l'atenció socio sanitària, el control de plagues, les activitats esportives o d'instal·lacions industrials. En aquests casos és imprescindible l'obtenció prèvia del document que certifiqui la competència

professional de la persona treballadora. Aquesta documentació pot ser un certificat de professionalitat, un títol de formació professional o altres tipus de carnets professionals que acreditin la qualificació professional.

Aquests requeriments venen especificats en normes jurídiques (lleis, decrets, reglaments...) impulsades per l'organisme competent en el sector regulat. En la mateixa normativa, regula un període per tal que les empreses i les persones treballadores del sector puguin adaptar-se a

les noves exigències. Cada vegada hi ha més sectors que posen en valor els certificats de professionalitat com a document acreditatiu de la qualificació professional.

Per aquest motiu és necessari i important que les empreses coneguin que un certificat de professionalitat és un document oficial que reconeix i acredita les qualificacions professionals de les persones, independentment de com les hagin adquirides.

SISTEMA D'FP INICIAL: OFERTA

14

■ Més oferta privada o concertada

Barcelona compta amb 102 centres educatius que imparteixen FP inicial a la ciutat segons la Guia de l'FP de la Fundació BCN Formació Professional. Segons les dades del Departament d'Ensenyament hi ha 81 centres on es poden cursar CFGS i 69 on es poden cursar CFGM.

A Barcelona es concentra el 18,2% del total de centres de Catalunya que imparteixen CFGM i el 25% dels centres que imparteixen CFGS. Aquest fet és degut, en part, a una relativament elevada presència de centres privats i concertats a la ciutat ja que més de la meitat dels centres d'FP inicial totalment privats de Catalunya (aproximadament un 46%) i una quarta part dels concertats s'ubiquen a Barcelona, en contraposició l'11,4% del total de públics. Aquestes dades assenyalen Barcelona com un pol d'atracció d'estudiants (no només d'FP) que és vist per instàncies educatives privades com una oportunitat.

Durant el curs 2015-2016 van cursar FP inicial a Barcelona un total de 35.017 estudiants dels quals 12.905 (el 37%) van cursar un CFGM i 22.112 (63%) un CFGS. El 44,8% dels estudiants d'FP inicial van cursar els seus estudis en centres públics, el 34,6% en concertats i el 20,6% en privats. L'alumnat de CFGS estudia més a centres concertats i privats que els de CFGM (56,8% en front 53,6%).

■ Aposta clara per l'FP inicial traduïda en augment de la demanda

La demanda i l'oferta d'FP inicial han evolucionat positivament i amb intensitat durant els darrers 5 anys. El total d'alumnes d'FP inicial s'ha incrementat en 6.881 efectius, fet que significa un creixement agregat del 24,5% i anual del 5%. Els estudiants de CFGS són els que han incrementat més el seu número (6.881) i representen pels mateixos el 72% de l'increment d'estudiants d'FP inicial a la ciutat.

Per altra banda, també es pot observar que els estudis de Batxillerat segueixen una tendència molt diferent als estudis d'FP inicial, el ritme de creixement és menor, però continua sent la via majoritària si el comparem amb els CFGM.

Evolució alumnat d'estudis secundaris postobligatoris a Barcelona

Milers Estudiants	Curs 2010-11	Curs 2015-16	Evolució (N)	Evolució (%)
CFGM	11,8	12,1	1,8	17,2%
CFGS	17,1	22,1	4,9	29,1%
Total FP inicial	28,1	35,0	6,8	24,5%
Batxillerat	21,7	22,2	0,5	2,52%

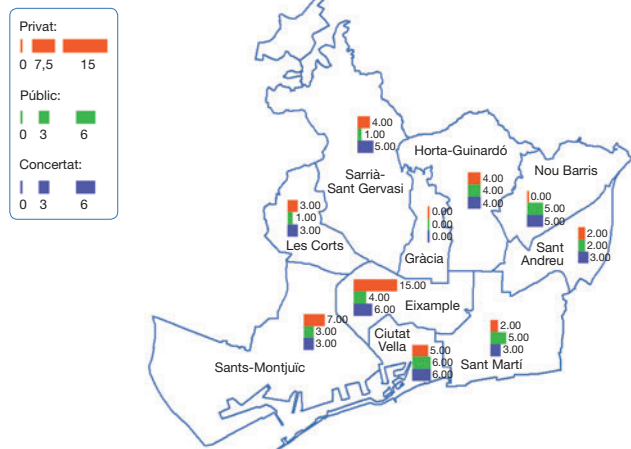
Per què s'ha incrementat tant la demanda (i oferta) d'estudis d'FP inicial? Hi ha diversos motius:

- Per una banda, molts dels estudiants d'FP inicial (47,57%)¹ que finalitzen els seus estudis decideixen seguir estudiant algun altre itinerari vinculat també a l'FP inicial.
- L'FP inicial és una opció cada cop més vàlida per a més individus en edats no habituals d'un estudiant d'aquesta etapa formativa, per qualificar-se o re-qualificar-se.
- En èpoques d'elevat atur moltes persones accedeixen de nou a estudis secundaris.
- El mercat de treball actual i el sistema productiu són més competitius i especialitzats que mai, fet que comporta que per accedir a un lloc de treball s'hagin incrementat els requeriments formatius per part de les empreses.

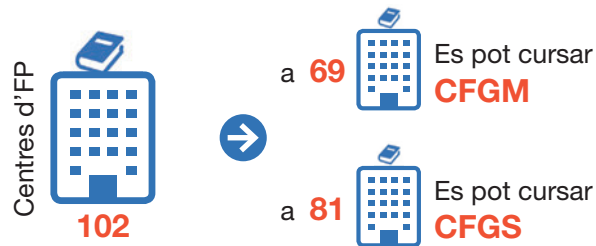
¹ Dades per Barcelona ciutat de l'Enquesta d'Inserció Laboral dels Ensenyaments Professionals. Departament d'Ensenyament i Consell General de Cambres de Catalunya.

Aquest increment d'alumnat ha estat suportat en gran part pels centres concertats i privats, ja que d'aquests nous 6.881 alumnes, 4.160 (el 60,5% dels nous i noves estudiants) cursen els seus estudis en centres concertats i privats.

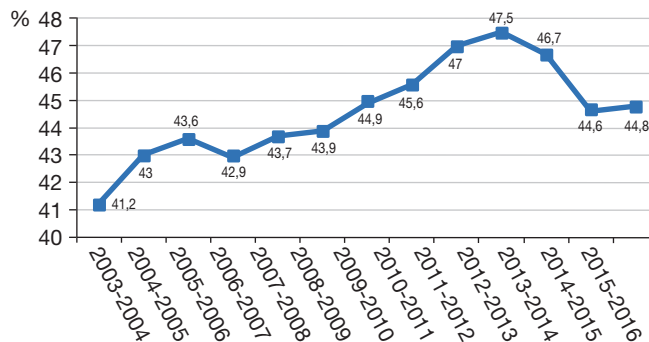
Centres d'FP inicial segons titularitat per districtes

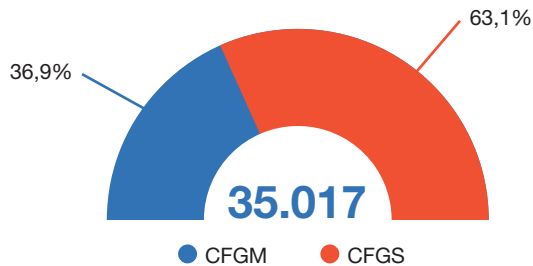
Oferta d'FP a Barcelona

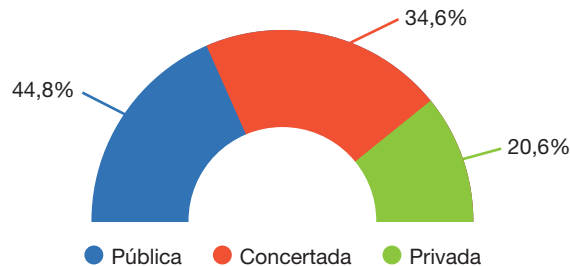
Pes de la matriculació d'FP inicial en centres públics

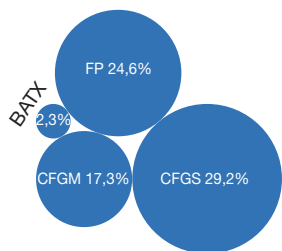
Alumnes FP a Barcelona

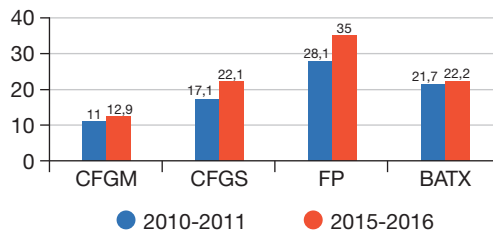
Distribució alumnat FP per titularitat

Evolució alumnat (milers)

Evolució alumnat (%) 2010-2011/2015-2016

SISTEMA D'FP INICIAL: PERFIL DE L'ALUMNAT

16

En el marc de l'FP inicial trobem diferents perfils d'alumnat segons el nivell educatiu que estan cursant i al mateix temps segons el seu nivell maduratiu.

■ El pes de les dones s'incrementa en etapes educatives superiors

En termes generals, i tal com s'ha anat observant en les darreres edicions de l'Anuari existeix una tendència a la masculinització entre l'alumnat d'aquests estudis. Un aspecte a esmentar és el fet que aquesta tendència es redueix a mesura que s'incrementa el nivell educatiu: entre l'alumnat del CFGM són homes el 62,3% i en els CFGS ho són el 54,1%. Si observem les dades des del punt de vista del rol gènere apreciem, tal com ja es va mostrar en edicions anteriors, unes famílies professionals més feminitzades o masculinitzades que d'altres: *Imatge personal* (94%), *Tèxtil, confecció i pell* (90%), *Serveis socioculturals i a la comunitat* (82%) i *Sanitat* (70%) són les principals famílies més sol·licitades per les dones, mentre que entre els homes ho són *Transport i manteniment de vehicles* (97%), *Energia i aigua* (97%), *Instal·lació i manteniment* (97%), *Electricitat i electrònica* (96%), *Fabricació mecànica* (93%), *Informàtica i comunicació* (92%) i *Activitats físicoesportives* (84%).

■ L'FP inicial diversifica les edats

Quant a l'edat de l'alumnat cal esmentar que el requisit d'accés en cada una de les etapes educatives condiciona directament el seu perfil. En el cas dels CFGM apreciem que l'edat majoritària és el d'una persona d'uns 17 anys. És força diferent l'edat en els CFGS on el 50% de l'alumnat té entre 20 i 24 anys. Un apunt important és el fet que en aquest darrer cicle formatiu l'edat mitjana està pujant i, per tant, trobem un alumnat més

divers i no únicament provinent de les etapes educatives immediatament anteriors del sistema sinó que podem pensar que en el cas dels CFGS també es contemplen com una opció de qualificació o requalificació per a aquelles persones que ho necessiten o desitgen. Si comparem les dades amb les de l'Anuari 2015 observem que s'ha reduït lleugerament el volum de les persones joves en pro de les persones amb més edat.

■ El volum de la població estrangera és superior en els centres públics

Si observem la nacionalitat de l'alumnat apreciem que hi ha un volum de persones joves estrangeres superior en els CFGM que en els CFGS. En el cas dels CFGM apreciem que el 13,3% de l'alumnat és de nacionalitat estrangera mentre que en els CFGS ho és el 8,7%.

Des del punt de vista de la titularitat del centre trobem un major volum d'alumnat estranger en els centres públics (14% davant del 7% de la concertada o privada) i pel que fa al grau professional en els CFGM (13% davant del 9% en els CFGS). Els centres privats i concertats presenten un volum més elevat de persones amb nacionalitat espanyola que els centres públics. Concretament, les dades ens mostren que el 61,1% de l'alumnat estranger d'FP inicial de la ciutat de Barcelona cursa els estudis en un centre públic, xifra molt superior a aquest mateix percentatge tant entre l'alumnat de nacionalitat espanyola com total. Aquesta concentració és encara més gran en els CFGM (66,2%).

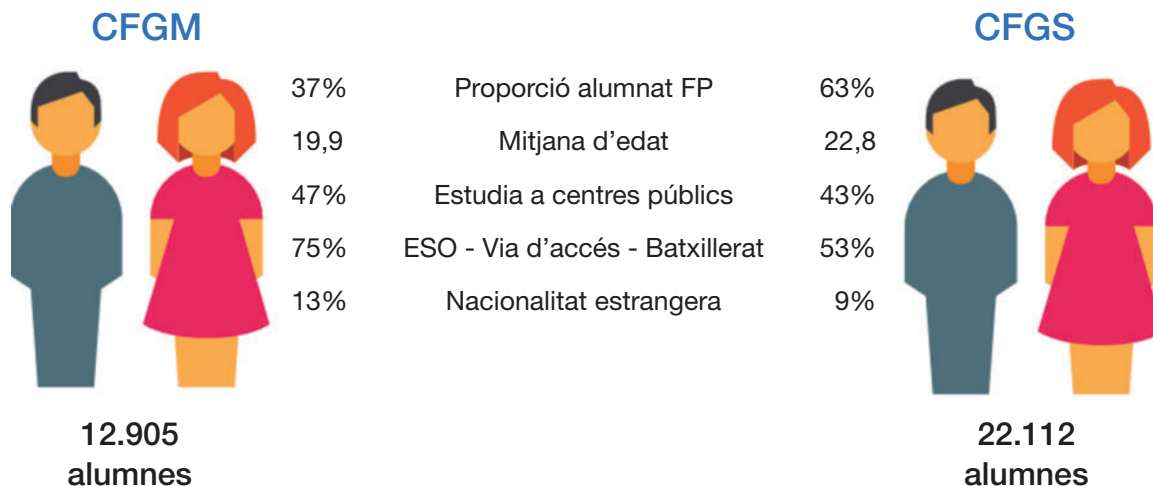
■ Vies d'accés

Quan a l'entrada als CFGM, com és d'esperar la via majoritària és l'ESO amb tres quartes parts de les matriculacions. Pel que fa l'alumnat que es matricula en un

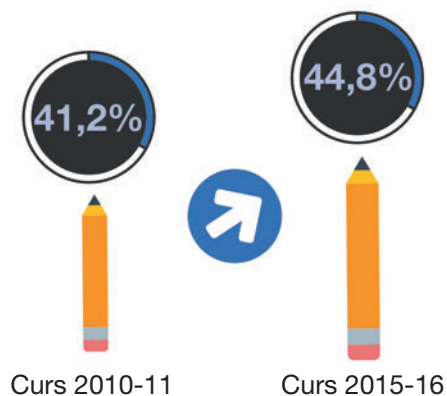
CFGS la meitat prové del batxillerat. Aquest percentatge (53%) es manté constant en els darrers cursos acadèmics i no s'observa un canvi de tendència en la via d'entrada als estudis superiors d'FP inicial. En canvi, sí s'ha obser-

vat una disminució de la via de les proves d'accés en pro d'altres CFGS i dels estudis universitaris, tot i que el pes relatiu d'aquest darrer encara no és significatiu.

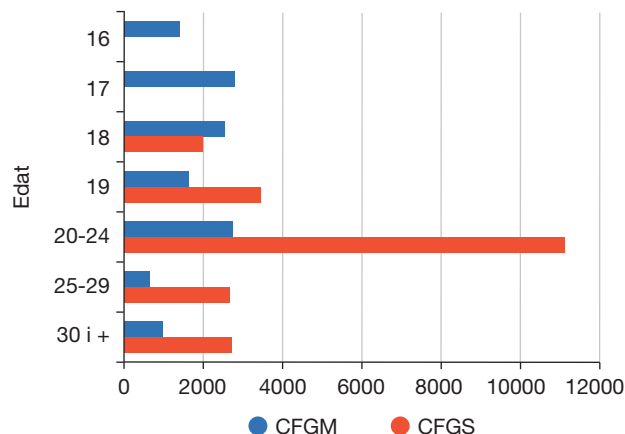
Perfil alumnat FP inicial

Evolució pes matrícula pública a FP

Distribució de matrícula per edat

SISTEMA D'FP INICIAL: FAMÍLIES PROFESSIONALS I TITULACIONS

18

■ Sanitat, Serveis a les persones i Informàtica i comunicacions continuen sent les més demandades

Els estudis d'FP inicial s'organitzen en famílies professionals. A Barcelona hi ha una oferta de 22 famílies professionals¹ que aglutinen un total de 110 titulacions, 37 de grau mitjà i 73 de grau superior. Així doncs, apreciem que hi ha més diversitat d'especialitats en els CFGS que en els CFGM.

- Famílies professionals disponibles per a titulacions de CFGM: 19.
- Famílies professionals disponibles per a titulacions de CFGS: 22.

Les famílies professionals amb més alumnat són: *Sanitat* (15%), *Serveis a les persones* (11%) i *Informàtica i comunicacions* (11%). Aquestes famílies professionals agrupen el 37% del total d'alumnes d'FP inicial, la mateixa xifra que en l'Anuari anterior. Ara bé, cal destacar que la família d'*Imatge i so*, juntament amb *Sanitat* és la segona que presenta més preinscripcions (11%) passant a ser el 7% de la matriculació total final.

Per contra, les famílies professionals amb menys alumnat són: *Seguretat i medi ambient* (0,3%), *Fusta moble i suro* (0,4%) i *Edificació i obra civil* (1%). Cal esmentar que també són famílies amb menys oferta a la ciutat.

Cicles amb més alumnat CFGM	Cicles amb més alumnat CFGS
<ul style="list-style-type: none">- Cures auxiliars d'infermeria- Sistemes microinformàtics i xarxes- Electromecànica de vehicles	<ul style="list-style-type: none">- Administració i finances- Animació d'activitats físiques i esportives- Educació infantil

¹ A Catalunya n'hi ha un total de 24 famílies professionals: *Marítimopesquera* i *Indústria extractiva* no s'oferten a la ciutat de Barcelona.

Cicles amb menys alumnat CFGM	Cicles amb menys alumnat CFGS
<ul style="list-style-type: none">- Laboratori- Planta química- Mecanització (Relotgeria)	<ul style="list-style-type: none">- Ortopròtesi i productes de suport- Desenvolupament de projectes d'instal·lacions tèrmiques i fluids- Realització i plans d'obres

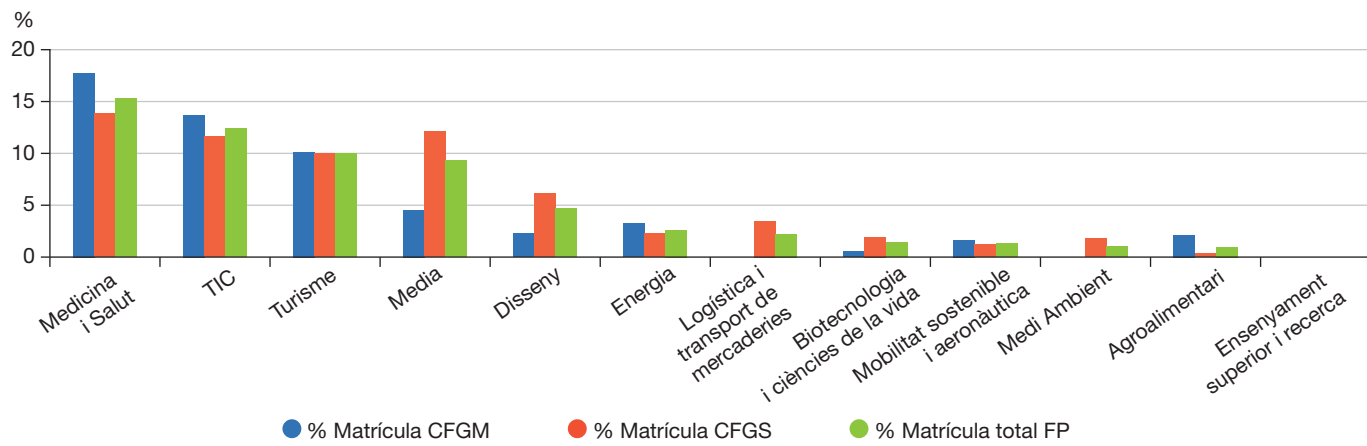
■ Connexió entre matrícula i sectors econòmics estratègics de Barcelona

Prenent com a referència els sectors econòmics estratègics de Barcelona², reflex de la diversificació de l'activitat econòmica de la ciutat, assenyalats com els motors de desenvolupament actual i futur de Barcelona, s'ha establert una correlació entre aquests sectors estratègics i el volum de matrícula d'FP inicial que s'associa. Aquesta informació té l'objectiu de valorar fins a quin punt l'oferta s'ajusta de cara a donar una resposta als sectors econòmics cridats a ser font de nova ocupació.

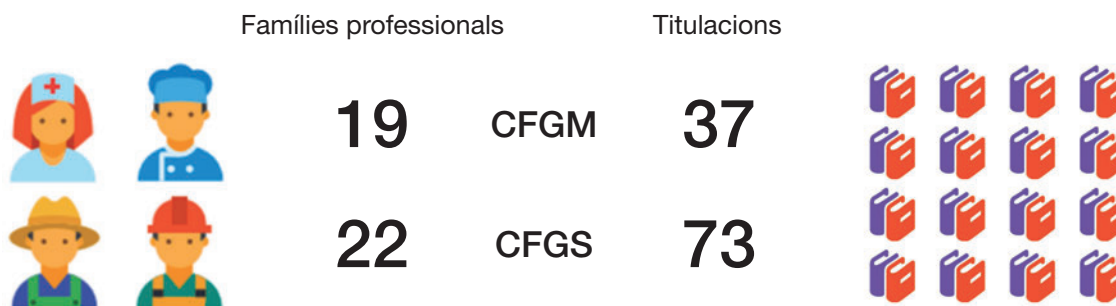
- Les dades assenyalen que la matrícula d'FP inicial està molt adaptada a certs sectors econòmics estratègics tals com **Medicina i Salut, TIC, Turisme i Mèdia**, sectors, sobretot Turisme i Medicina i salut, molt consolidats a la ciutat. Tot i així, cal destacar també el sector Mèdia entre els CFGS.
- Com en l'Anuari 2015, en el cas dels sectors estratègics **Agroalimentari, Medi ambient, Mobilitat i Aero-nàutica i Logística i transport de mercaderies**, la matrícula d'FP relacionada presenta volums més baixos. Val a dir que és precisament en aquests sectors que cal un treball més intens per nodrir de professionals a sectors emergents que demandaran paulatinament més persones treballadores qualificades en els seus camps.

² Per més informació <http://w42.bcn.cat/web/cat/per-que-barcelona/sectors-estrategics/>

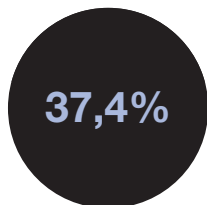
Matrícula associada als sectors econòmics estratègics de BCN

Famílies professionals i titulacions

Alumnat FP inicial

matriculat a:

Sanitat

Informàtica i comunicació

Serveis socioculturals i a la comunitat

SISTEMA D'FP INICIAL: CONTRAST OFERTA I DEMANDA DE CICLES

20

■ Major demanda de centres públics

Al primer curs d'FP inicial els centres sostinguts amb fons públics (centres públics i concertats) reben un total de 18.142 demandes de places. D'aquestes demandes el 72% s'efectuen a centres públics, un punt percentual inferior a l'Anuari de 2015, i un 28% a centres privats amb concert. Quant a l'oferta de places de primer curs es localitza en un 60% en centres de titularitat pública i en un 40% en centres concertats. Aquestes dades apunten a diversos fets: 1) els futurs alumnes prefereixen preinscriure's majoritàriament en centres de titularitat pública, i 2) l'escola concertada rep fluxos importants d'alumnats que no han aconseguit plaça a l'FP pública.

Titularitat	Oferta	Demanda	Saldo net
1r curs FP Pública	9.037	13.019	-3.982
1r curs FP Concertada	6.042	5.123	+919
Total	15.079	18.142	-3.063

De fet, si analitzem les dades brutes de preinscripció s'observa que mentre existeix un dèficit estructural (i històric) de places públiques a la ciutat, que actualment ascendeix a 3.982 places, a l'escola concertada es dona un excedent de 919 places no cobertes. Cal esmentar que aquesta diferència respecte el curs anterior s'ha incrementat en el cas de la concertada i, en canvi, ha disminuït en el de la pública, fruit de l'increment de l'oferta pública a la ciutat.

Aquestes dades no apunten que a Barcelona hi hagi un dèficit de places d'FP, el fet que existeixin places d'FP concertades vacants així ho mostra. Aquestes 3.063 sol·licituds no cobertes poden haver derivat en matriculacions a centres privats sense concert (de la qual no hi ha disponibilitat de dades públiques de preinscripció), en

altres cursos formatius, casos de persones que no aconsegueixen el títol corresponent per finalment matricular-se, alumnat que s'ha matriculat a varis tipus d'estudis, com per exemple a Batxillerat i alhora a CFGM, i que, finalment, han optat pels estudis no professionalitzadors. La casuística que dona resposta a aquesta realitat, és molt variada i difícil d'estimar.

■ Places i especialitats no cobertes

Actualment existeix una casuística singular segons la família professional i, alhora, el cicle formatiu: n'hi ha que presenten un equilibri entre oferta de places i demanda per part de l'alumnat, però també es detecta un desajust important.

De fet, la xifra de -3.063 de la taula anterior és fruit de la diferència agregada de totes les demandes ateses i desateses sense tenir en compte els desequilibris entre oferta i demanda dels cicles (hi ha alguns que tenen excedents d'oferta i altres dèficit). Així, les dades apunten a un total de 4.641 sol·licituds de demanda de preinscripcions no cobertes entre CFGM i CFGS alhora que 1.578 places, majoritàriament concertades, no han estat ocupades.

	Demandes no cobertes	Oferta excedent
CFGM	1.696	498
CFGS	2.946	1.080
Total	4.641	1.578

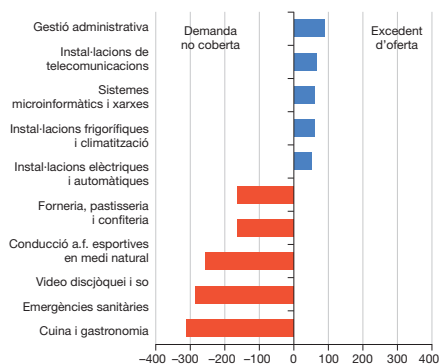
Als gràfics es poden observar alguns desequilibris entre l'oferta i la demanda de cicles formatius a la ciutat, tant des del punt de vista de les persones que es queden sense plaça com de les places vacants.

En aquest curs acadèmic existeix la mateixa proporció de contrast entre els CFGM i els CFGS. Entre els

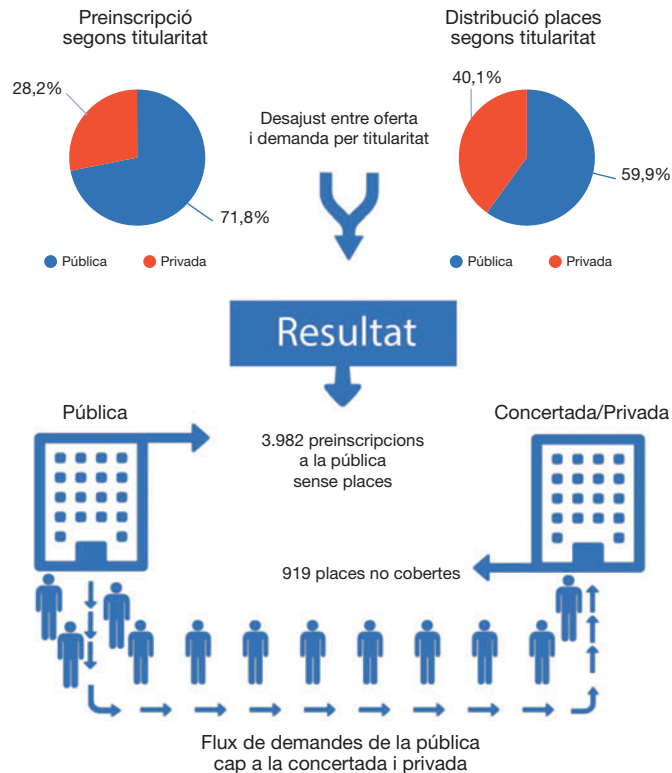
CFGM s'identifiquen places no cobertes als cicles de *Gestió administrativa, Instal·lació de telecomunicacions, Sistemes microinformàtics i xarxes*. Cal esmentar que aquests cicles corresponen a famílies professionals que han vist incrementar la seva oferta de places de forma significativa especialment en la d'*Informàtica i comunicacions*, un increment centrat en l'oferta privada i amb concert. En sentit contrari hi trobem els cicles amb sobredemanda d'alumnat: *Cuina i gastronomia, Emergències sanitàries, Discjòquei i so, i Conducció d'activitats físico-esportives en medi ambient*. Aquesta sobredemanda d'alumnat mostra les preferències dels i les joves. En el cas de les activitats esportives, aquestes estan experimentant un creixement important tant en nombre d'oferta de places com de demanda. En el cas dels CFGS destaquen els dos cicles d'informàtica, *Sistemes de telecomunicacions i informàtica i Administració de sistemes informàtics de xarxes* amb places vacants. Aquesta dada segueix la mateixa tendència esmentada en els CFGM. Per altra banda, *Anatomia patològica i citologia, Animació 3D, jocs i entorns interactius o Realització de projectes audiovisuals* són els tres cicles més sol·licitats per l'alumnat.

Així doncs, en el cas de la família d'*Informàtica i comunicació* hi trobem cicles amb molta demanda i que l'oferta de places no és suficient, i al mateix temps, cicles amb un major nombre de places ofertades que demanda d'alumnat.

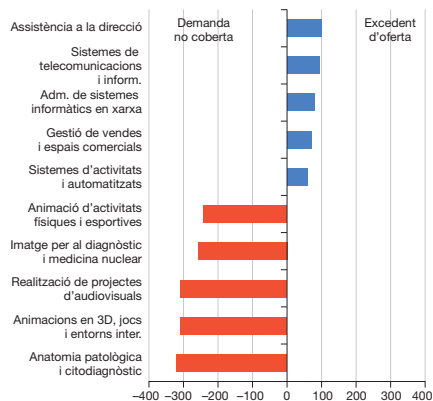
CFGM: Cicles més descompensats en relació a la demanda 1r curs

L'FP inicial

CFGS: Cicles més descompensats en relació a la demanda 1r curs

SISTEMA D'FP INICIAL: PASSAREL·LES I ACCESSIBILITAT

22

■ L'FP duplica opcions: d'inserció i de qualificació

L'FP inicial ha de ser una formació finalista? Més enllà de donar resposta a aquesta consideració, és important recalcar la importància de la flexibilitat en el sistema educatiu reglat per tal de poder fer front a les necessitats i reptes que les persones es plantegen en termes de formació al llarg de la vida. És en aquest context on les passarel·les i els criteris d'accessibilitat juguen un paper clau i determinant. Així doncs, la doble opció, la de preparar-te per al mercat de treball i la de poder continuar amb l'etapa formativa, són dos aspectes rellevants en l'FP que cal visibilitzar.

Un 54% de les persones recents graduades en FP inicial l'any 2016 continuen estudiant, índex dos punts percentuals inferior que en l'Anuari del 2015 i segueix la tendència descendent des de l'any 2010,¹ on gairebé el 60% dels recents titulats continuaven estudiant. Els recentment graduats en CFGM són els que més continuen per una trajectòria laboral. Entre aquests la majoria ho compaginen continuant la seva formació cap a un CFGS, bé via accés directe bé via prova d'accés. En cas de les persones recentment graduades en CFGS el 67% continuen la seva trajectòria formativa a la universitat i un 21% a un altre cicle formatiu de grau superior.

Les passarel·les existents més utilitzades són la dels recents titulats en un CFGM que opten per continuar els seus estudis de grau superior ja sigui via proves d'accés o pel curs específic per a l'accés als cicles de grau supe-

rior (en endavant CAS), i entre els recents titulats de CFGS opten per una altra titulació de CFGS o l'accés a la universitat.

Respecte l'any 2010 s'aprecia un canvi de tendència: s'ha incrementat el pes dels i les recentment graduades que opten per incorporar-se al mercat de treball (ja sigui perquè treballen o perquè estan en recerca de feina) en detriment dels que continuen estudiant.

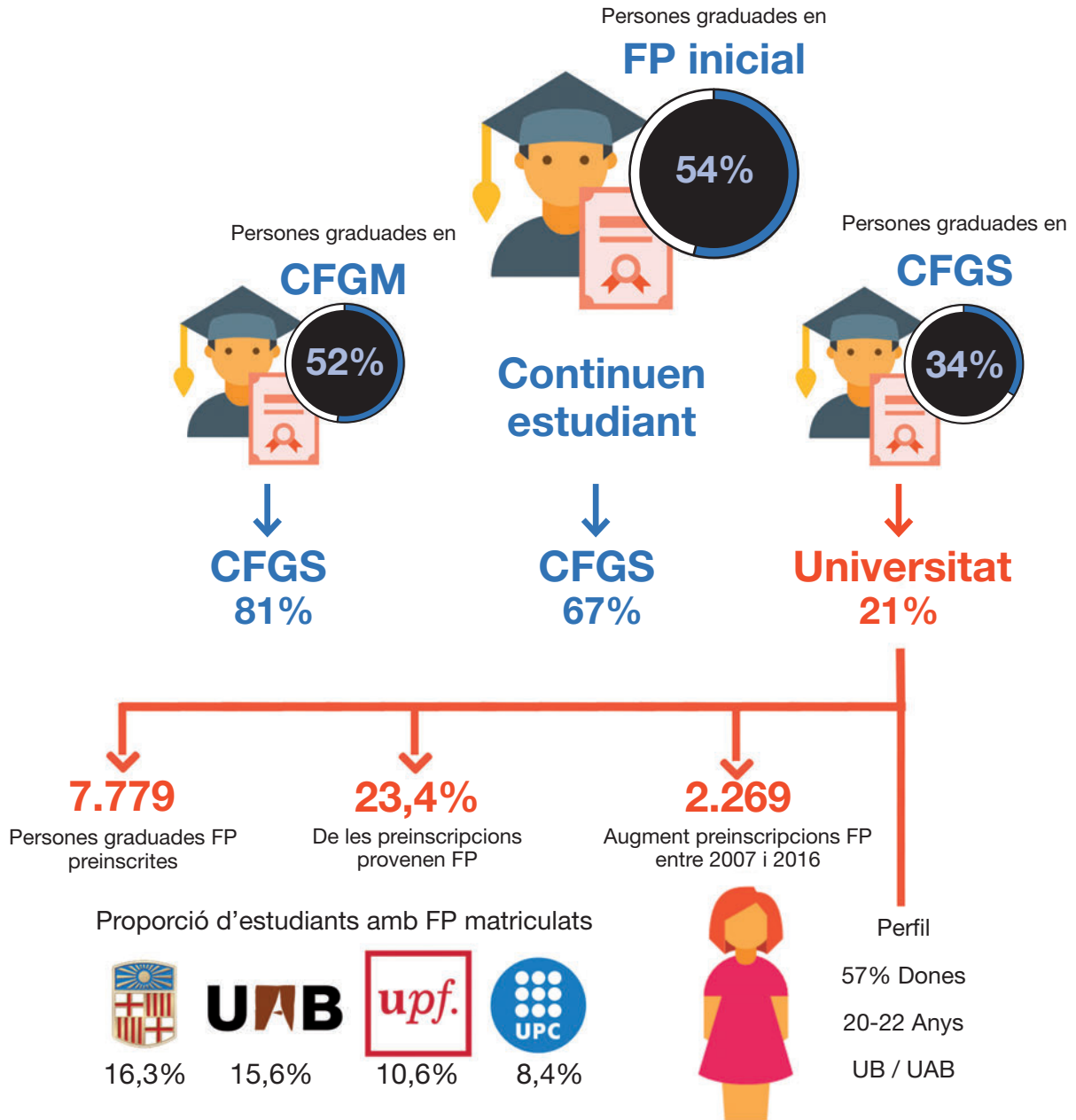
■ Disminueixen les preinscripcions d'FP inicial respecte l'any 2015

El 2016 ha estat l'any en què més alumnat provinent d'FP inicial, 7.779 persones en total, han efectuat una preinscripció a la universitat. Aquesta xifra representa el 15% del total de persones preinscrites a estudis universitaris a Catalunya. El nombre de persones procedents d'FP s'ha incrementat des de l'any 2007 en 2.267, el que significa un increment proporcional del 41%. Ara bé, s'ha reduït el nombre respecte l'Anuari de l'FP 2015: disminució en 665 persones.

Les persones graduades en FP que volen accedir a la universitat són majoritàriament dones (57%) i les edats més comunes són entre 20 i 22 anys.

En termes d'universitats, la UB i la UAB són les que registren un major número absolut i proporcional d'alumnat procedent d'FP. Totes dues universitats concentren el 32% de les preinscripcions d'aquesta procedència. A la UPC i UPF el volum és inferior, l'11% i 8% respectivament.

¹ Anuari de la Formació Professional a Barcelona 2010. Disponible en el web www.fundaciobcnfp.cat en l'apartat de l'observatori.

SISTEMA D'FP INICIAL: EXCEL·LÈNCIA DEL SISTEMA

24

El sistema de l'FP inicial s'està dotant de mecanismes per tal d'apropar la formació a l'excel·lència. La mobilitat internacional d'estudiants, tant de grau mitjà com superior, les adaptacions curriculars¹ d'acord a les necessitats sectorials del mercat laboral i la formació en alternança o dual a l'empresa² són els tres elements de valor afegit que avui dia disposen aquests estudis.

La **mobilitat internacional** en el marc dels programes Erasmus+ contribueix a millorar la competència entesa com a la capacitat de la persona per utilitzar els recursos necessaris de que disposa (coneixements, habilitats i aptituds) davant d'una situació, tant professional com vital, amb la màxima eficàcia i efectivitat possible. Les **adaptacions curriculars** permeten en bona part donar resposta als canvis tecnològics i competencials que es genera en el teixit productiu. I finalment, **l'FP en alternança en modalitat dual** facilita a l'alumne aplicar els continguts curriculars adquirits a l'aula en els centres de treball i adquirir una part de la formació directament a l'empresa.

Així doncs, podem pensar que la combinació de l'FP dual, la mobilitat internacional i les adaptacions curriculars atorguen un valor afegit molt important a l'aprenentatge de la persona que el mercat de treball i, per tant, el teixit productiu, comença a valorar.

■ L'FP dual millora l'aprenentatge

L'aposta per la formació en alternança en la modalitat dual en el marc de les mesures flexibilitzadores contribueix a augmentar significativament el temps d'aprenentatge a l'empresa. Aquesta modalitat incrementa el nom-

bre d'hores notablement i integra dues fases d'estada a l'empresa: la primera centrada en unes 80/100 hores no remunerades i equiparables a part d'unes pràctiques FCT (formació en centres de treball) en la qual es pot fer una valoració tant per part de l'empresa com de l'alumnat de la idoneïtat de continuar fent la formació dual i una segona on l'alumnat es dona d'alta a la seguretat social i on, bé a partir d'un contracte de treball per a la formació i l'aprenentatge realitzarà les pràctiques en un temps mínim d'1 any, bé per l'opció de la beca també remunerada amb una durada d'entre 2 i 10 mesos per curs amb possibilitat de pròrroga. Al llarg del curs 2016-2017 van impartir la modalitat de dual 38 centres d'FP a la ciutat de Barcelona s'han ofertat un total de 105 grups, beneficiant un total de 1.546 alumnes que estudien a la ciutat, això suposa el 4,4% de la matriculació total.

■ La mobilitat internacional com a catalitzador competencial

Les beques de mobilitat internacional contribueixen a posar en pràctica el coneixement competencial, tant vital com professional de la persona, i ho fan tant des de la perspectiva de l'alumnat com de docents. Alhora contribueixen a millorar l'ocupabilitat dels futurs i futures treballadores. L'estudi *Mobility impact study*³ així ho indica: quatre de cada cinc persones enquestades de 14 ciutats europees assenyalen que l'experiència de la mobilitat ha fet millorar les seves habilitats personals, tècniques i lingüístiques.

L'any 2016 s'han mobilitzat un total de 371 persones, xifra que suposa un increment de més del doble respecte l'any anterior. El 66% de les persones mobilitzades provenen d'un CFGS mentre que el 34% d'un CFGM. Aquesta dada és d'esperar si tenim en compte el factor edat i, per

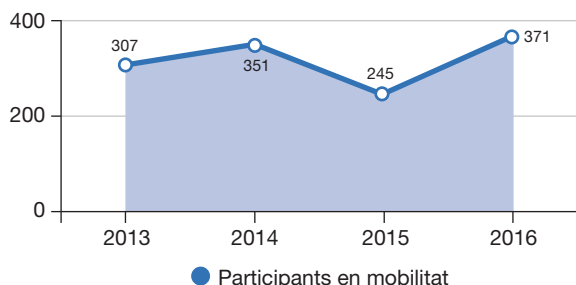
¹ Les adaptacions curriculars impulsades pel Departament d'ensenyament estan integrades en el marc de les Mesures flexibilitzadores. Per més informació; http://queestudiar.gencat.cat/ca/estudis/formacio_professional/mesures_flexibilitzadores/

² Per més informació de l'FP-dual; <http://ensenyament.gencat.cat/ca/arees-actuacio/empreses-fpdual/>

³ Xarxa FP: *Mobility impact study 2012-2015* (2017) <http://www.xarxafp.org/actions/vet-innovation/>

tant, el grau maduratiu del perfil de l'alumnat de cada un dels cicles. A diferència d'altres anys i trencant tendències d'altres estudis, durant aquest any són els homes els que presenten un volum més elevat de mobilitat internacional (un 56%) respecte les dones (44%). Caldrà esperar l'any vinent per observar si aquesta tendència continua o ha estat un fet puntual. El 75% dels i les participants en mobilitat tenen entre 18 i 25 anys. Pel que fa a l'especialització de les 22 famílies professionals n'hi ha representades 18, de les quals *Hoteleria i turisme* és la majoritària amb un 23,2% del total de participants. La segueix *Transport i manteniment de vehicles* i *Sanitat*. França (84 persones) ha estat la destinació més freqüent seguida d'Alemanya (65 persones). Finalment, s'han realitzat estades internacionals en un total de 16 ciutats europees.

Pel que fa a la mobilitat internacional de docents cal esmentar que 146 professionals han pogut realitzar esta-

des d'observació o docència en països de la Unió Europea, sent la família de *Sanitat* la més representada.

■ Adaptació al ritme del mercat de treball

Adaptar-se al ritme del teixit productiu en una societat cada cop més dinàmica i canviant és un dels principals reptes de la formació professional. Les adaptacions curriculars impulsades en el marc de les mesures flexibilitzadores⁴ és una mesura que té per objectiu donar resposta a aquest repte.

⁴ Departament d'ensenyament. Mesures flexibilitzadores: <http://queestudiar.gencat.cat/ca/estudis/fp/mesures-flexib/>

Durant el curs acadèmic 2015-2016 s'han realitzat 9 adaptacions curriculars a Barcelona per part del Departament d'Ensenyament:

- CFGM AG11 Gestió Administrativa (àmbit jurídic).
- CFGM CM11 Activitats comercials (productes frescos).
- CFGM FM21 Mecanització (manteniment i reparació en rellotgeria).
- CFGM IM11 Manteniment electromecànic (vaixells d'esbarjo i serveis portuaris).
- CFGS EEA1 Sistemes electrotècnics i automatitzats (instal·lacions elèctriques i comunicacions del vaixell).
- CFGS EOB1 Projectes d'edificació (rehabilitació i restauració).
- CFGS HTF1 Guia, informació i assistència turística (animació turística).
- CFGS SAD1 Documentació i administració sanitàries (gestió de dades).
- CFGS SAE1 Laboratori clínic i biomèdic (recerca).

25

FP Dual	Mobilitat internacional	Adaptacions curriculars
38 centres FP dual a Barcelona	371 persones que s'han mobilitzat	9 adaptacions curriculars
<ul style="list-style-type: none"> ✓ ↑Hores d'estada a l'empresa ✓ Aprenentatge més professionalitzador 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Experiència molt valorada ✓ Millora la competència personal i professional 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Orientació empresarial ✓ Coneixements especialitzats i més actualitzats

⁴ Departament d'ensenyament. Mesures flexibilitzadores: <http://queestudiar.gencat.cat/ca/estudis/fp/mesures-flexib/>

SISTEMA D'FP INICIAL: ABANDONAMENT

26

■ Programes de formació i inserció (PFI); què són i a qui es dirigeixen

Els Programes de Formació i Inserció (en endavant PFI) són de tipus voluntari i estan adreçats a **joves d'entre 16 i 21 anys que han abandonat l'ESO sense obtenir el títol i que no es troben cursant cap altre tipus d'estudi**. L'objectiu d'aquests programes és que el i la jove torni a accedir al sistema educatiu a través d'un programa específic d'FP, amb una durada d'un curs acadèmic, per tal de millorar el seu accés al mercat laboral.

Existeixen diversos tipus de PFI dependent de l'entitat que els porti a terme: 1) Plans d'iniciació professional (PIP), que es realitzen en instituts de titularitat del Departament d'Ensenyament i en centres docents privats i establiments de formació autoritzats. 2) Plans de transició al treball (PTT), organitzats en col·laboració entre el Departament d'Ensenyament i les administracions locals. 3) Programes de formació i aprenentatge professional (FIAP), realitzats en els instituts de titularitat del Departament d'Ensenyament.

■ Increment dels i les joves que fan PFI

A Barcelona durant el curs 2015-2016 van cursar un programa de PFI un total de 1.614 joves. Aquesta xifra és superior respecte el curs passat i des del curs 2008-09: s'ha incrementat en 367 persones que representa un augment del 21,4%. Aquesta evolució no significa necessàriament un augment del col·lectiu de joves que abandonen de manera precoç el sistema educatiu sinó més aviat evidència la poca oferta de recursos que donen suport als i les joves que han abandonat prematurament l'ESO fruit de la desafecció amb el sistema educatiu.

■ Els i les estudiants de CFGM abandonen menys que el curs anterior

L'abandonament escolar prematur (en endavant AEP) a l'FP es produeix sobretot entre primer i segon de CFGM (35%). Si comparem les dades amb les del curs anterior apreciem que s'ha reduït l'abandonament en els CFGM, en 2 punts percentuals, i en canvi, ha augmentat en els CFGS en 4 punts. Caldrà esperar a analitzar les dades del proper curs per observar si aquesta tendència respon a un factor puntual o ens indica una nova tendència.

Aquesta pèrdua d'alumnat ve motivada en molts casos per una no assistència a classe o exàmens, situacions vitals complicades o també per una diferència entre expectatives i realitat de continguts i metodologies d'aprenentatge que l'alumnat es troba en començar el curs.

Abandonament per cicles formatius

Cicle	Matrícules 1r - curs 2014-2015	Matrícules 2n - curs 2015-2016	Abandonament	
CFGM	7.473	4.884	2.589	35%
CFGS	11.879	9.883	1.996	17%

Aquest darrer element, la diferència entre expectatives i realitat que es troba la persona a l'inici dels seus estudis, sovint és fruit de l'orientació acadèmica rebuda. És essencial que a banda dels recursos d'orientació que puguin disposar els centres de secundària, com tutors, orientadors escolars, coordinadors pedagògics, etc., també les famílies i l'alumnat han de poder accedir directament a tota la xarxa¹ de recursos d'orientació que des de les instàncies públiques s'ofereixen.

¹ Per més informació: http://www.edubcn.cat/ca/suport_educatiu_recursos/orientacio_transicions/documents_i_materials_del_grup_de_treball_dorientacio/guies_de_recursos

En l'estudi *Joves amb necessitats d'inserció educativa o laboral. Una anàlisi sociodemogràfica per la ciutat de Barcelona*² s'estima que el 13,2% de la població jove d'entre 16 i 24 anys no està treballant ni estudiant al 2016. El perfil estàndard és el d'un home de nacionalitat espanyola amb estudis d'ESO o inferiors i amb progenitors amb estudis generals bàsics.

En tot cas l'AEP a Catalunya ha estat molt favorable en els darrers 6 anys, reduïnt-se del 28,9% al 18%, el que significa una reducció d'un terç. Val a dir que l'anàlisi per sexe reflecteix diferències importants entre homes i dones essent els primers els que registren un AEP sensiblement més elevat. La reducció de l'AEP ha estat més

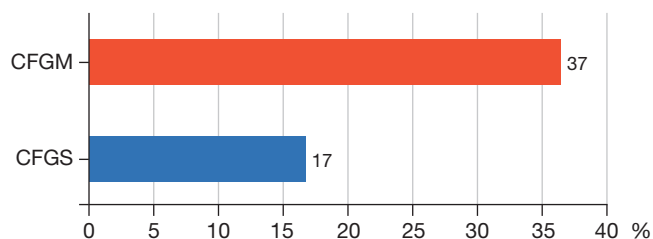
pronunciada entre homes, que partien d'un AEP del 37,7% al 2010. Tot i així Catalunya es troba encara lluny dels objectius europeus que fixen un AEP màxim del 10% per al 2020 mentre que el promig dels estats membres de la Unió Europea ja l'haurien assolit. Actualment a Catalunya és manté en el 18%.

Evolució AEP a Catalunya

	2010	2016	EV. (%)
Dones	22,8%	14,2%	-37,7
Homes	34,8%	21,6%	-37,9
Total	28,9%	18,0%	-37,7

27

Abandonament a l'FP inicial

Abandonament escolar prematur

2016: 18%

14,2%

2016: 10,8%
Repte 2020: 10%

21,2%

Perfil PFI

Nacionalitat estrangera
29,6%

Han participat en mobilitat
No es fa mobilitat

FP dual
No es fa modalitat dual

Modalitat
Pla d'inserció professional (PIP)

1.614

Dones
29,4%

Mitjana d'edat
16 anys

Estudia a centres públics
39,7%

FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A L'OCUPACIÓ ADREÇADA A PERSONES OCUPADES: PROGRAMES TRANSVERSAL I SECTORIAL

28

L'oferta formativa per a persones treballadores ocupades té l'objectiu d'oferir-los una formació que doni resposta als requeriments de productivitat i competitivitat de les empreses, a les necessitats d'adaptació als canvis en el sistema productiu i a les possibilitats de promoció professional i desenvolupament personal de les persones treballadores, de forma que les capaciti per a l'acompliment qualificat de les diferents professions i en permeti millorar l'ocupabilitat.

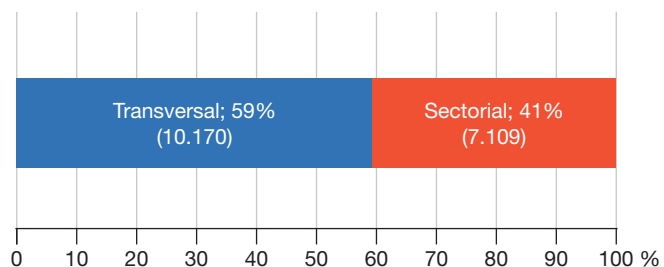
Aquesta oferta formativa per a persones treballadores dona resposta a les necessitats no cobertes per la formació programada per les empreses i es desenvolupa de manera complementària a aquesta mitjançant programes de formació que inclouen accions formatives que responen a necessitats de caràcter tant sectorial com transversal. En concret, aquesta oferta formativa garanteix, a més dels programes de formació sectorial, la formació per competències transversals conforme a les necessitats identificades en l'escenari plurianual i l'informe anual a que es refereix l'article 4 i 5 de la Llei 30/2015 que regula el Sistema de Formació Professional per a l'ocupació en l'àmbit laboral. Així mateix, amb l'objectiu d'incentivar i facilitar la participació i l'accés dels i les treballadores ocupades a l'oferta formativa dirigida a

l'obtenció dels certificats de professionalitat, les administracions competents desenvolupen programes de qualificació i reconeixement professional procurant una oferta de formació modular que afavoreixi l'acreditació parcial acumulable, així com els procediments que permetin un reconeixement efectiu de les competències adquirides per l'experiència laboral.

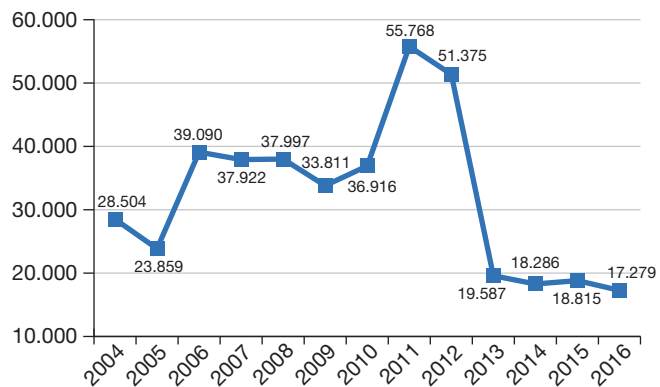
El Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya (en endavant Consorci) és l'organisme que disposa de les competències en matèria de formació contínua centrades en gestionar i executar aquest tipus de formació.

El 2016, 17.279 persones van cursar alguna tipologia d'acció formativa a Barcelona, la major part de les quals en programes de tipus transversal (10.170) per davant dels sectorials (7.109). En relació a anys anteriors, aquesta xifra confirma la tendència al lent però progressiu descens experimentat els darrers anys, de manera que la dada d'assistents de l'any 2016 és la més baixa de tota la sèrie històrica analitzada: per cada 100 persones inscrites a la formació contínua l'any 2004, ara n'hi ha tan sols 60, lluny del màxim històric de l'any 2011. Aquesta tendència a la baixa de la participació és una conseqüència directa de la disminució de fons que es va produir el 2011.

Participants in the training actions addressed to employed persons according to the type of program

Evolution of the number of participants in the training programs addressed to employed persons. Barcelona. 2004-2016

FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A L'OCUPACIÓ ADREÇADA A PERSONES OCUPADES: PERFILS DELS PARTICIPANTS

■ Les dones es requalifiquen i es reciclen més

30

Centrant-nos en el perfil demogràfic dels assistents als cursos de formació per l'ocupació adreçats a persones ocupades, la primera variable que en cal analitzar és el sexe: prop de dues terceres parts (62,3%) dels inscrits són dones, proporció que gairebé no varia segons el tipus de programa formatiu (transversal o sectorial). Cal esmentar que aquesta dada és superior al conjunt de Catalunya.

Pel que fa a l'edat, la major part (47,8%) de l'alumnat té entre 30 i 44 anys i, en aquest cas, s'observa una lleugera diferència segons el tipus de formació: l'edat mitjana de les persones assistents als programes de tipus transversal és superior (41 anys) que els de tipus sectorial (40 anys). Si combinem ambdues variables, no s'aprecien diferències significatives entre l'edat mitjana d'homes i dones en general ni pel que fa a cada tipus de programa en concret.

La tercera i última variable sociodemogràfica de les persones participants en programes de formació continua que s'analitzarà és el nivell d'estudis. Tant en els programes sectorials com, sobretot, en els transversals, el perfil majoritari és el d'una persona treballadora amb nivells d'estudis universitaris (34,1% i 47,6%, respectivament), seguit, en tots dos casos, pels treballadors i les

treballadores amb estudis d'FP, que representen aproximadament una de cada quatre persones inscrites. Aquesta distribució és força diferent que la del conjunt de la població barcelonina i catalana en general i de la població ocupada en particular, ja que hi estan sobrerrepresentats els nivells d'estudis més elevats (CFGM i estudis superiors), fet que pot reflectir una major consciència d'aquests últims grups sobre la necessitat de reciclar-se i formar-se contínuament en el món laboral.

Si s'aprofundeix en l'anàlisi segons el tipus de programa, s'observa una major presència dels nivells més baixos en els programes sectorials (on les persones amb ESO o inferiors representen el 22% del total) que no pas en els transversals (12,7%).

Respecte al nivell de formació, el 40% dels i les participants tenen estudis universitaris mentre un 24% estudis professionals (10% CFGM i 14% CFGS). Sembla, doncs, que a aquest tipus de formació accedeix essencialment població amb elevats nivells d'instrucció, o si més no, especialitzats.

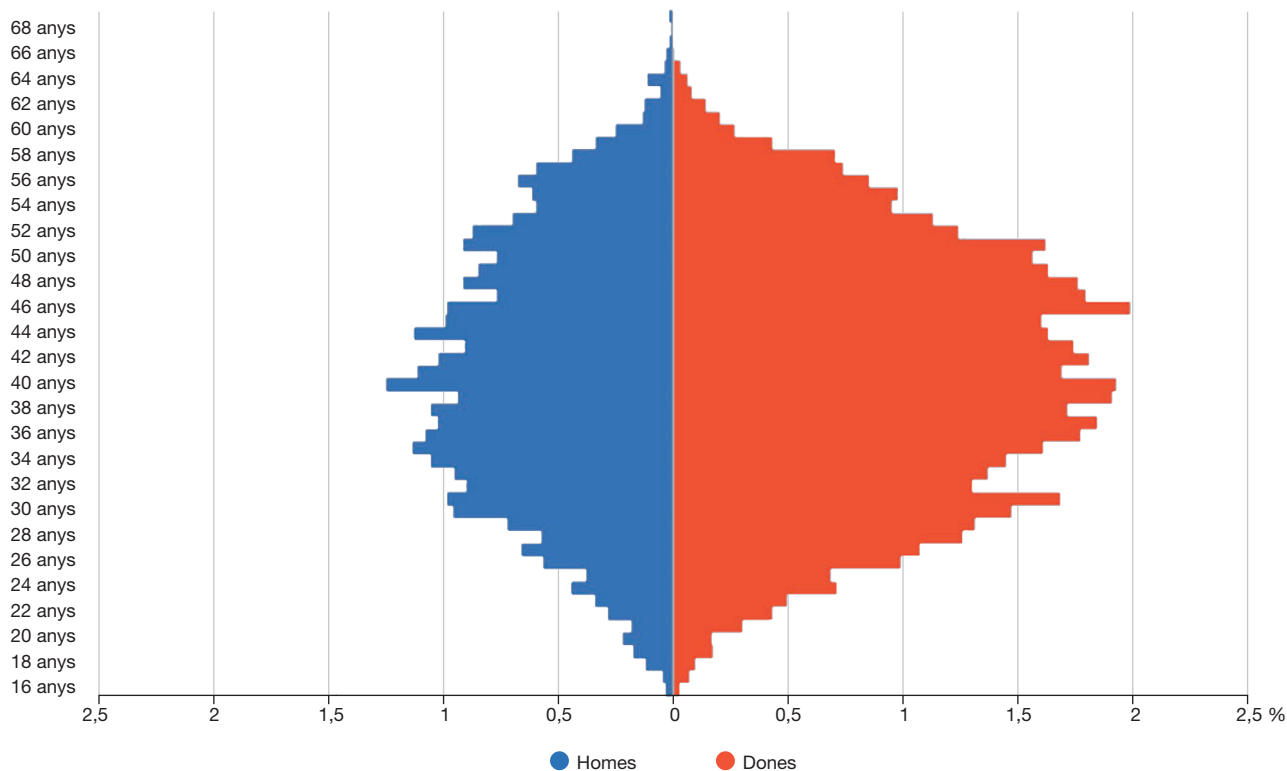
Per acabar, cal esmentar que segons la modalitat, la formació pot ser presencial, a distància o bé mixta. La major part de l'oferta –i, en conseqüència, de l'alumnat– és de tipus presencial (84%), sense diferències rellevants entre els plans transversals (85,8%) i els sectorials (81,5%).

Participants en les accions de formació adreçada a persones ocupades segons el tipus de programa formatiu i el sexe. Barcelona. 2016

Programa formatiu	Homes			Dones		
	Participants	% sobre sexe	% sobre tipus de pla	Participants	% sobre sexe	% sobre tipus de pla
Transversal	3.899	59,9	38,3	6.271	58,2	61,7
Sectorial	2.608	40,1	36,7	4.501	41,8	63,3
Total	6.507	100,0	37,7	10.772	100,0	62,3

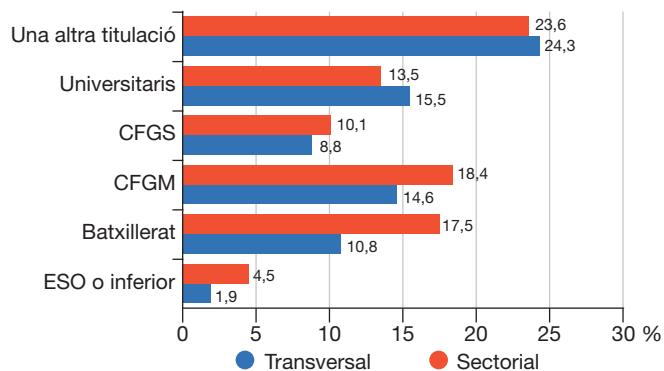
Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel CONFORCAT.

Estructura dels participants en els programes de formació adreçada a persones ocupades segons el sexe i l'edat. Barcelona. 2016

Perfil
 62,3% Dones
 42,1% Estudis universitaris
 47,8% Entre 30 i 44 anys
 84% Presencial

Participants en els programes de formació adreçada a persones ocupades segons el tipus de programa formatiu i el nivell d'estudis. Barcelona. 2016

FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A L'OCUPACIÓ ADREÇADA A PERSONES OCUPADES: FAMÍLIES PROFESSIONALS

32

Com en el cas de l'FP inicial, la formació per l'ocupació adreçada a les persones ocupades es vincula a l'estructura de les famílies professionals del catàleg de qualificacions, que al seu torn agrupen diferents àrees professionals. Cal dir que la definició d'aquestes àrees és elaborada per l'Instituto Nacional de las Cualificaciones (INCUAL) i la té integrades el Servicio Público de Empleo Estatal (SEPE) pel conjunt de l'Estat espanyol, motiu pel qual la classificació pot recollir algunes àrees professionals per les quals Catalunya no presenta activitat econòmica.

La família professional amb un major nombre de persones participants és *Administració i gestió*, que aglutina una de cada tres persones que ha rebut formació contínua l'any 2016. Aquesta situació encara es deu a la importància d'aquesta família entre els programes de tipus transversal, ja que més de la meitat dels assistents (52,5%) en aquest tipus de formació va inscriure's en aquesta família professional, seguida, ja a molta distància, pels *Serveis socioculturals i a la comunitat*.

Per contra, entre els programes de tipus sectorial, hi ha una homogeneïtat més gran entre els valors de les principals famílies professionals amb un major nombre d'alumnes, de manera que cinc d'elles sobrepassen el 10% dels alumnes totals: *Serveis socioculturals i a la comunitat* (18,9%), *Comerç i màrqueting* (18,6%), *Hoteles i turisme* (12,3%), *Administració i gestió* (11,9%) i *Sanitat* (11,8%).

Entre totes elles, doncs, acumulen el 73,5% de l'alumnat total d'aquest tipus de programes. Cal esmentar que aquestes dades són fruit de l'aposta de qualificar i formar a persones en sectors econòmics estratègics. És el cas del sector de l'atenció a les persones amb dependència en què la regulació ha comportat el requeriment imprescindible d'acreditar uns coneixements i unes competències professionals. I per tant, la formació adreçada a persones ocupades –i també l'orientada a aturades com veurem més endavant– ha esdevingut un instrument fonamental per a la qualificació de les persones i, al mateix temps, la millora de la professionalització d'aquest sector.

Finalment, és important destacar que gairebé el 21% de l'oferta formativa està vinculada a una certificació de professionalitat. Aquesta dada és rellevant ja que evidencia la importància de la qualificació de les persones treballadores en sectors on el mercat de treball per si mateix no requereix de cap tipus de certificació. Aquest fet permet, d'una banda, millorar la professionalització del sector i de les persones i, de l'altra, la identificació de les competències requerides i la seva formació corresponent. Aquest fet està sent clau, i així ho mostren les dades en el sector d'atenció a les persones –sector de dependència– on el 36% de l'oferta realitzada al llarg de l'any estava vinculada a un certificat de professionalitat.

Participants en els programes de formació adreçada a persones ocupades segons el tipus d'acció formativa i la família professional. Barcelona. 2016

Família professional	Transversal		Sectorial		Total	
	Participants	%	Participants	%	Participants	%
Administració i gestió	5.335	52,5	847	11,9	6.182	35,8
Activitats físiques i esportives	-	-	5	0,1	5	-
Agrària	-	-	39	0,5	39	0,2
Arts gràfiques	-	-	239	3,4	239	1,4
Comerç i màrqueting	1.076	10,6	1.325	18,6	2.401	13,9
Electricitat i electrònica	-	-	85	1,2	85	0,5
Energia i aigua	-	-	27	0,4	27	0,2
Edificació i obra civil	-	-	120	1,7	120	0,7
Fabricació mecànica	-	-	20	0,3	20	0,1
Hoteleria i turisme	-	-	877	12,3	877	5,1
Informàtica i comunicacions	586	5,8	-	-	586	3,4
Imatge i so	-	-	24	0,3	24	0,1
Instal·lació i manteniment	-	-	167	2,3	167	1,0
Indústries alimentàries	278	2,7	403	5,7	681	3,9
Formació pràctica en centres de treball	5	-	187	2,6	192	1,1
Química	-	-	38	0,5	38	0,2
Sanitat	-	-	842	11,8	842	4,9
Seguretat i medi ambient	960	9,4	449	6,3	1.409	8,2
Serveis socioculturals i a la comunitat	1.930	19,0	1.343	18,9	3.273	18,9
Tèxtil, confecció i pell	-	-	26	0,4	26	0,2
Transport i manteniment de vehicles	-	-	77	1,1	77	0,4
Total	10.170	100,0	7.109	100,0	17.279	100,0

33

Sectors amb més participació

35,8%
18,9%
13,9%

Administració i gestió
Serveis socioculturals i a la comunitat
Comerç i màrqueting

FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A L'OCUPACIÓ ADREÇADA A PERSONES ATURADES: PROGRAMES DE FORMACIÓ I QUALIFICACIÓ

34

El Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (en endavant SOC) és un organisme autònom adscrit al Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya que té, entre altres, la funció d'oferir serveis a totes les persones que busquen feina, independentment que la seva situació laboral sigui en actiu o en atur, i també a les empreses.

Especialment el SOC centra la seva actuació en les **persones en situació d'atur** i, entre elles, aquelles que pertanyen als **col·lectius amb més dificultats d'inserció laboral**, com ara les persones aturades de llarga durada, amb baixa qualificació professional, joves o majors de 45 anys.

Un dels àmbits de la seva actuació és el de la **formació professional per a l'ocupació**. Per dur a terme aquest objectiu, el SOC fomenta accions formatives que compren diferents iniciatives, i que les podem agrupar en dos grans blocs:

a) Programes de Formació Professional per a l'Ocupació (PFPO). Són **programes formatius teórico-pràctics, especialitzats i adaptats** a les persones i a les necessitats de les empreses i del territori, i que tenen com a finalitat millorar la qualificació professional i/o la capacitat d'inserció laboral mitjançant la consecució i el perfeccionament de les competències professionals de les persones participants. Aquests programes donen la possibilitat d'obtenir una acreditació oficial, amb validesa en el mercat

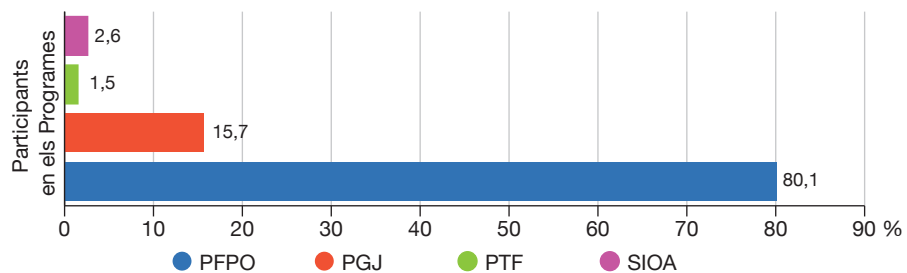
de treball, mitjançant els certificats de professionalitat.

- b) Programes que combinen formació amb d'altres actuacions i/o experiència professional:
- Accions formatives en el marc del **Programa de Garantia Juvenil** (PGJ). Es tracta d'una iniciativa europea d'ocupació per reduir l'atur juvenil, que garanteix oportunitats per als **joves** i ofereix ajuts per a les empreses.
 - Accions formatives en el marc del **Programa Treball i Formació** (PTF). Té com a objectiu afavorir la contractació de persones en situació d'atur, a través del suport a entitats perquè duguin a terme accions d'experiència laboral, de formació, de coordinació i de suport tècnic a **persones vulnerables en l'accés al mercat de treball**.
 - Accions formatives del **Programa de Serveis integrals d'orientació**, acompanyament i suport a la inserció de les **persones amb discapacitat o trastorns de la salut mental** (SIOA), gestionat des del Departament de Treball.

L'any 2016 un total de 18.783 persones van cursar algun tipus d'aquesta formació a la ciutat de Barcelona d'aquest, 15.047 van participar en programes específics de formació professional per a l'ocupació, i 3.376 en programes mixtes (2.956 joves en programes de garantia juvenil i 780 en la resta de programes mixtes).

Persones beneficiàries dels programes del SOC a la ciutat de Barcelona, 2016.

Tipus de convocatòria	Total	
	Participants	%
PFPO	15.047	80,1
PGJ	2.956	15,7
PTF	288	1,5
SIOA	492	2,6
Total	18.783	100,0

FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A L'OCUPACIÓ ADREÇADA A PERSONES ATURADES: PERFILS DELS PARTICIPANTS

36

Pel que fa al perfil sociodemogràfic de les persones que van rebre programes específics de formació professional per a l'ocupació observem que hi ha una participació majoritària del 54% de dones (8.158) respecte la del homes (6.889). Aquest fet és esperable, doncs la dona supera els homes en el registre de l'atur en proporcions similars.

En canvi, la participació de les dones és inferior a la dels homes en el bloc de programes mixtes: un 42,7% de dones, front un 57,3% d'homes. Això és degut a dos factors; per una banda, en l'àmbit de la garantia juvenil existeix més abandonament escolar entre els nois que en les noies i aquest col·lectiu és un dels principals beneficiaris d'aquests programes i, d'altra banda, en el programa SIOA, les dones amb discapacitat o malalts de salut mental accedeixen en menor mesura al programa.

Pel que fa a l'edat, hi ha una certa presència homogènia de totes les edats compreses entre els 16 i els 64 anys, i aquest és un tret característic del sistema de formació professional per a l'ocupació, que se n'ocupa de tot el ventall d'edats durant la vida laboral de les persones treballadores.

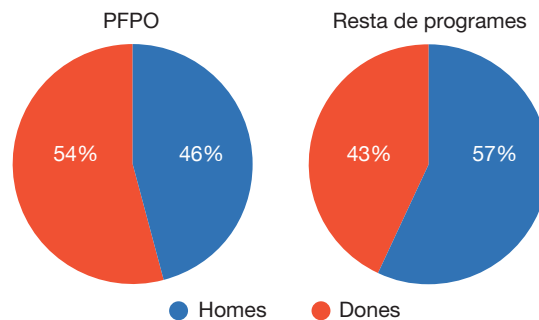
En els programes específics de formació professional per a l'ocupació, els i les joves fins a 29 anys representen el 26,5% dels participants. Els adults entre 30 i 39 anys són el 29% i, finalment, els majors de 40 anys constitueixen el gruix més important amb un 44,5%. Aquest és un dels fets diferencials, per exemple, amb la formació professional inicial.

En els programes de garantia juvenil, lògicament la població beneficiària són joves fins als 29 anys, on pre-

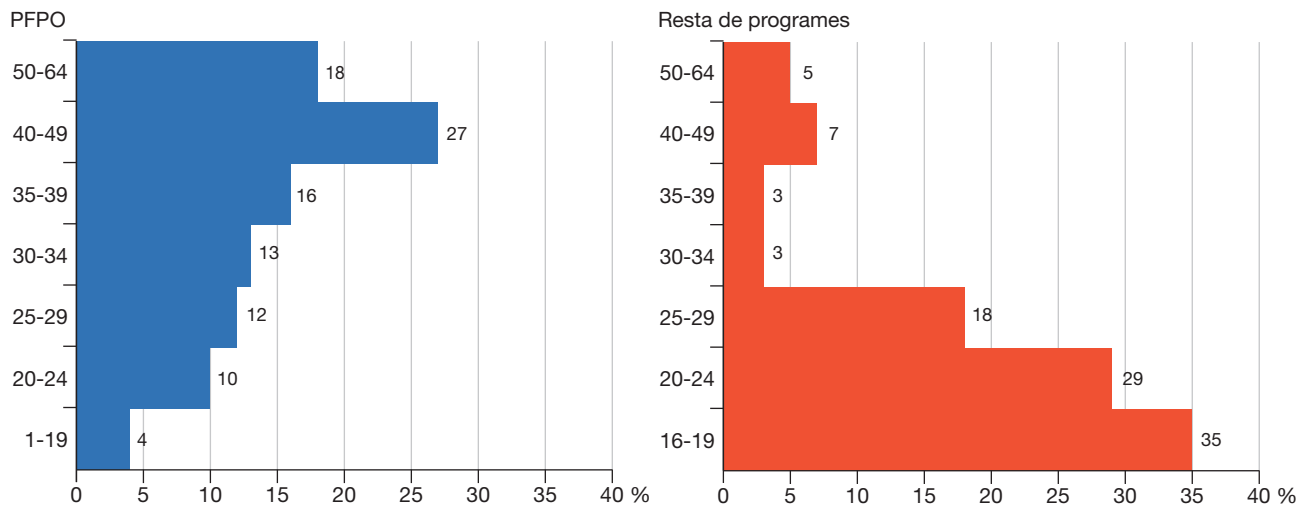
dominen els joves entre 16 i 19 anys, amb un alt percentatge provinents de l'abandonament escolar obligatori i post-obligatori. En canvi, en els programes mixtes Treball i Formació i SIOA, els programes estan destinats prioritàriament a majors de 30 anys i amb dificultats per accedir al món laboral.

Si ara ens fixem en els nivells d'estudis quan els participants accedeixen a les diferents iniciatives de formació professional per a l'ocupació, s'observa que el 43,4% de les persones participants tenen estudis obligatoris i/o sense finalitzar. Altrament trobem diferències significatives en funció dels programes; en el cas dels programes específics de formació, aquest percentatge és del 36,1% i, en el cas dels programes mixtos, aquest percentatge s'eleva al 72,8%.

Distribució per sexe en la formació professional per a l'ocupació adreçada a aturats a Barcelona, 2016.

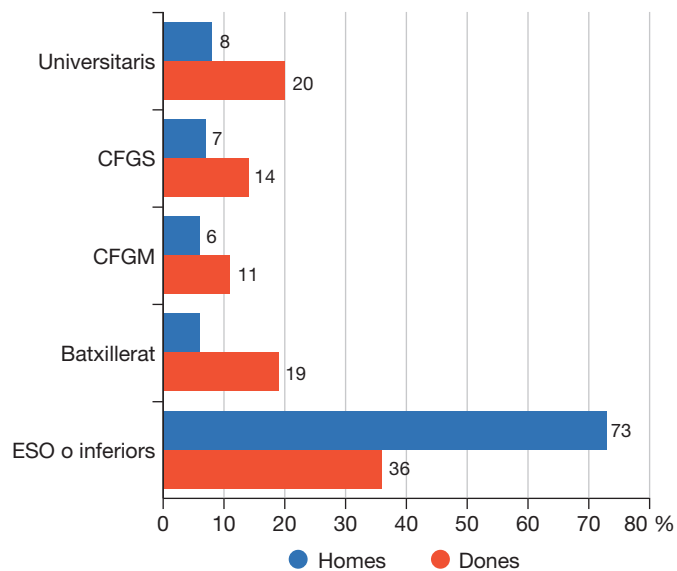

Estructura per edat dels participants en la formació professional per a l'ocupació adreçada a aturats a Barcelona, 2016.

37

Distribució per nivells d'estudis en l'accés a la formació professional per a l'ocupació adreçada a aturats a Barcelona, 2016.

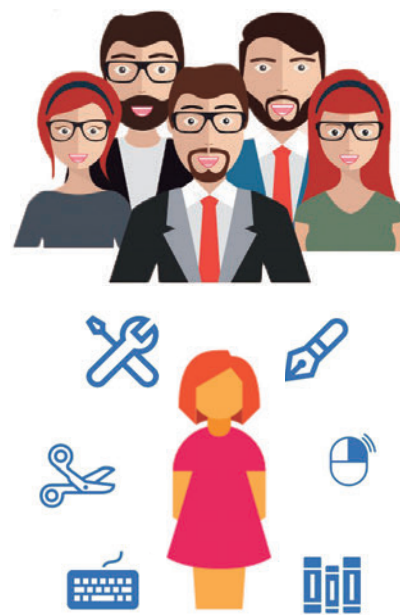
FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A L'OCUPACIÓ ADREÇADA A PERSONES ATURADES: FAMÍLIES PROFESSIONALS

38

L'elecció formativa de l'alumnat segons la família professional segueix la mateixa pauta que la dels cursos de formació contínua dirigida a persones ocupades, en tant que les famílies professionals que hi apareixen més repre-

sentades són, a grans trets, les mateixes que en aquell cas: Serveis socioculturals i a la comunitat (3.741 persones inscrites), Administració i gestió (3.237), Informàtica i comunicacions (1.935) i Hostaleria i turisme (1.691).

Família professional	PFPO
Serveis socioculturals i a la comunitat	23%
Administració i gestió	20%
Informàtica i comunicacions	11%
	PGJ
Formació complementària (competències clau)	22%
Hostaleria i turisme	17%
Informàtica i comunicacions	11%
	PFT
Competències bàsiques	98%
Seguretat i medi ambient	1%
Serveis socioculturals i a la comunitat	1%
	SIOA
Competències bàsiques	98%
Seguretat i medi ambient	1%
Serveis socioculturals i a la comunitat	1%

Participants en formació a persones treballadores en atur segons el tipus de convocatòria i la família professional.
Barcelona. 2016

Família professional	PFPO	PGJ	PTF	SIOA	Total
Activitats físiques i esportives	493	18	-	-	511
Administració i gestió	3.021	201	15	-	3.237
Administració i oficines	-	15	-	-	15
Agrària	69	82	7	-	158
Arts gràfiques	693	59	-	-	752
Assegurances i finances	-	5	-	-	5
Comerç	-	15	-	-	15
Comerç i màrqueting	1.208	195	-	-	1.403
Edificació i obra civil	5	-	-	-	5
Electricitat i electrònica	204	59	-	-	263
Energia i aigua	46	33	-	-	79
Fabricació mecànica	196	7	-	-	203
Formació complementària (competències clau)	138	642	-	-	780
Formació de formadors	-	8	-	-	8
Fusta, moble i suro	-	27	-	-	27
Hostaleria i turisme	1.181	510	-	-	1.691
Imatge i so	37	-	-	-	37
Imatge personal	440	190	-	-	630
Indústria alimentària	200	16	-	-	216
Indústries extractives	141	102	-	-	243
Informàtica i comunicacions	1.624	311	-	-	1.935
Instal·lació i manteniment	84	53	-	-	137
Sanitat	12	-	-	-	12
Seguretat i medi ambient	641	85	28	-	754
Serveis a la comunitat i persones	-	28	-	-	28
Serveis socioculturals i a la comunitat	3.475	245	21	-	3.741
Tèxtil, confecció i pell	106	-	-	-	106
Transport i manteniment de vehicles	856	50	-	-	906
Sense identificar (competències bàsiques)	177	-	217	492	886
Total	15.047	2.956	288	492	18.783

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel Servei Públic d'Ocupació de Catalunya.

LA TRAJECTÒRIA LABORAL DELS GRADUATS EN FP

40

Quines són les trajectòries laborals dels i les graduades en FP? Presenten unes condicions laborals més favorables que la de persones amb altres nivells formatius? El mercat de treball els valora igual o millor que a les persones amb estudis universitaris? Aquestes i altres preguntes són les que volem respondre a partir dels principals components del mercat de treball: la inserció, la permanència i l'exclusió.

■ Empreses de pràctiques i autocandidatura, principals vies d'inserció

Les dades de l'*Enquesta d'Inserció Laboral dels recentment graduats a Barcelona* mostra que el 47,6% està treballant o treballant i estudiant al cap de 6 mesos d'haver-se graduat, el 39,8% continua estudiant i només un 12,6% declara estar a l'atur. A diferència d'altres anys la principal via d'inserció l'any 2016 no és la mateixa segons el grau professional: mentre que en els CFGS l'autocandidatura és la principal via d'inserció amb un 24%, l'empresa de pràctiques ho és, en un 29%, en els CFGM. Aquest resultat és força positiu en primer lloc perquè mostra com l'FP dual té un paper important en la inserció dels i les joves amb menys qualificació i, per tant, l'empresa de pràctiques esdevé un agent actiu en el seu procés d'inserció. En segon lloc, el fet que l'autocandidatura sigui la via d'entrada al mercat més representada confirma un cop més que les persones amb estudis de CFGS són ben valorades pel mercat. És important destacar que la via de la xarxa personal queda enrera, tot i que en el cas dels i les graduades en CFGM n'és la segona via i passa a ser la tercera entre els de CFGS. Un aspecte important que cal esmentar és el fet que el 77% dels i les recentment graduades en un cicle mitjà està treballant d'allò que ha estudiat i en el cas dels graus

superiors ho és el 70%. Són dades positives que mostren que l'FP inicial realment funciona com a estudis finalistes. Quant al salari que declaren percebre la majoria dels CFGM com dels CFGS està entre els 900 i 1.200€ mensuals. No obstant això, el volum dels graduats en CFGS que declaren percebre honoraris més elevats és superior que entre els graduats de CFGM.

Les dades de contractació ens mostren les condicions en què els i les graduades s'insereixen en el mercat laboral. La contractació disminueix molt lleugerament respecte l'any 2014. Tot i que si ho comparem en termes absoluts apreciem que s'ha incrementat en uns 10.648 contractes. En termes de qualificació de les persones contractades apreciem la mateixa tendència que en anys anteriors: la tendència creixent de la contractació de les persones amb estudis superiors, tant graduats de CFGS com universitaris i postuniversitaris, i també de les persones amb estudis generals bàsics. Ara bé, aquestes últimes experimenten una tendència negativa a la baixa, mentre que les persones amb un CFGM i un batxillerat mantenen els nivells de contractació i en el cas de les CFGM superen els nivells de l'any 2006. Cal comentar que la tendència a la baixa de la contractació de les persones amb estudis secundaris bàsics és conseqüència de l'allargament de l'etapa formativa de la persona. Així doncs, apreciem una doble tendència en la contractació: un increment en els darrers anys a contractar persones altament qualificades (universitàries, increment en gairebé 6 punts percentuals des de l'any 2006) i les de baixa o nul·la qualificació (primària o inferiors, amb un augment de 4 punts percentuals respecte l'any 2006). Aquesta tendència mostra la polarització del mercat de treball i que ve confirmada pel menor percentatge de temporalitat dels dos extrems: les persones amb estudis universitaris (81,7%) i amb estudis primaris (84,7%).

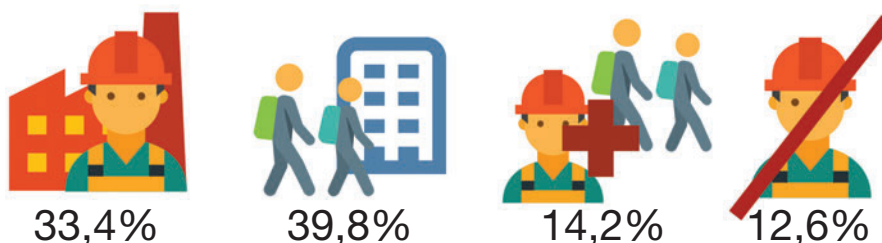
■ Més formació i especialització, millors condicions

Les dades de l'EPA pel primer trimestre de l'any 2016 ens mostren que a un major nivell formatiu li corresponen uns majors nivells d'ocupació i, per tant, menors nivells de desocupació; mentre les persones amb estudis superiors, tant d'FP inicial de grau superior com universitàries i postuniversitàries tenen unes taxes d'atur del 9%. Les persones amb altres nivells inferiors se situen en valors

d'atur del 15% i el 25%. Així doncs el mercat laboral valora les persones amb estudis superiors i entre elles s'inclouen les persones que han cursat un CFGS.

En conclusió, les dades confirmen la tendència ja anunciada des de fa anys tant per l'OCDE com per la Unió europea sobre el fet que els llocs de treball seran ocupats per les persones amb uns nivells formatius superiors i especialitzats: els CFGS i els universitaris estan sent valorats, en canvi no sembla que es valori tant els CFGM.

Als 6 mesos de la graduació...

Trajectòria laboral

Recentment graduats/des:

- Inserció 27%
- Feina relacionada 77%
- Via inserció Empresa pràctiques 29%
- Salari recent inserits Més de 900€ 67%

Població en edat activa:

- Taxa d'ocupació 85%
- Taxa d'atur 15%
- Temporalitat contractació 91%

CFGM

CFGS

- 53%
- 70%
- Autocandidatura 24%
- Més de 900€ 77%

- 91%
- 9%
- 87%

OFERTES DE FEINA VINCULADES A L'FP

42

Si en l'apartat anterior es feia referència a la trajectòria dels i les graduades en FP inicial, en aquestes línies s'aporta informació sobre les vacants de llocs de treballs al llarg de l'any 2016: quins perfils sol·liciten les empreses o els ofertants d'ocupació?

■ Indefinició en les ofertes de feina

El Portal de *Feina Activa* va registrar un total de 40.237 llocs de treball ofertats a la província de Barcelona, dels quals si observem les dades per nivells formatius apreciem que un 29% no especifiquen el nivell formatiu, un 31% requereixen professionals amb estudis primaris, un 27% estudis secundaris i només un 13% estudis postsecundaris, la mateixa distribució que l'any 2015. Aquestes xifres ens evidencien una demanda de persones treballadores de nivells formatius baixos. Aquestes mateixes dades per nivells educatius requerits apreciem que el 85% de les vacants o bé no requereixen estudis concrets o bé estudis de caràcter general. En termes laborals, aquesta tendència d'indefinició del lloc de treball també s'observa: el 62% són tècnics sense una categoria laboral determinada, el 37% restant sí està vinculada a nivells professionals concrets.

Davant d'aquest escenari el primer que ens podem preguntar és; els ofertants de llocs de treball no especifiquen els criteris de selecció dels candidats per algun motiu en concret? Com és que els ofertants de llocs de treball no sol·liciten treballadors especialitzats ja siguin d'FP o altres qualificacions específiques?

■ Perfils professionals especialitzats i qualificats

Durant l'any 2016 a la província de Barcelona les ocupacions per grans grups segons la classificació catalana d'ocupació (CCO11) que més s'han incrementat han estat les de *persones treballadores de restauració, personals i venedors*, seguides de les professionals científiques i intel·lectuals i la d'artesans, treballadors i treballadores en la indústria i la construcció. La majoria d'aquestes vacants haurien de requerir d'una acreditació directament relacionada amb els estudis d'FP ja sigui a través d'una titulació d'FP inicial o d'un certificat de professionalitat.

Aquests perfils ens confirma l'increment a la ciutat de Barcelona i la seva àrea d'influència de les activitats d'alt valor afegit i d'alt contingut tecnològic tal com mostren els dos principals indicadors: des de l'any 2008 les activitats amb alt valor afegit s'han incrementat en 5 punts percentuals, passant del 45% al 50%. El mateix suggereix amb les activitats d'alt contingut tecnològic que del 9% passa al 10%. Així doncs, aquestes dades reforcen l'escenari apuntat per l'OCDE i la Unió Europea de l'exigència creixent del mercat de treball a una alta qualificació de les persones treballadores. Per aquest motiu és important apostar cada vegada més per a la qualificació de les persones al llarg de la vida.

Sense requeriment estudis especialitzats:

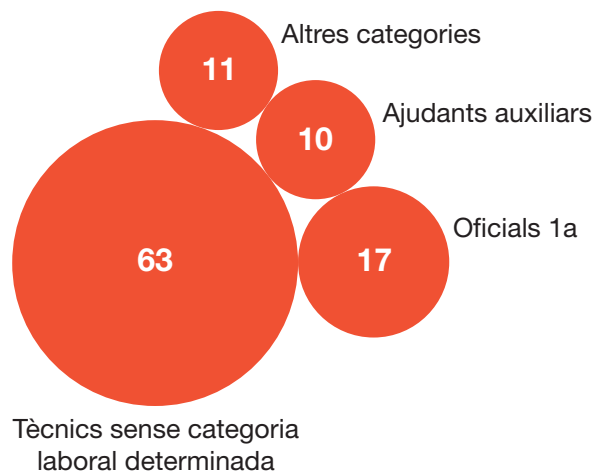
85%

Amb requeriment estudis especialitzats:

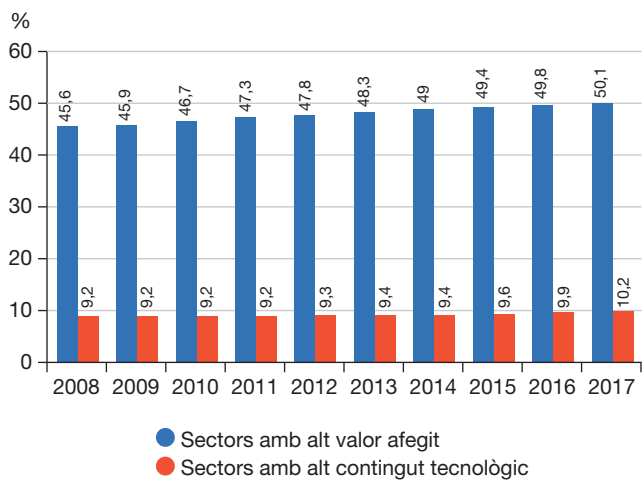
15%

(%) Nivells professionals demandats a BCN 2015 via Feina Activa

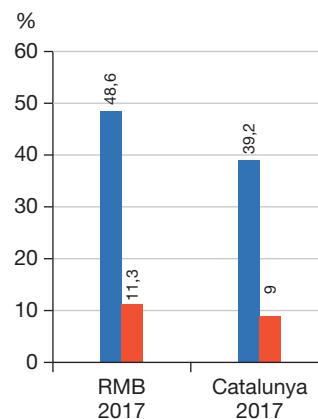

43

Ocupació en sectors d'alt valor afegit i alt contingut tecnològic a Barcelona

Ocupació en sectors d'alt valor afegit i alt contingut tecnològic segons àmbit territorial

A continuació es proposen tot un seguit d'accions per tal de dinamitzar i promocionar la formació professional a la ciutat de Barcelona. Cal esmentar que aquestes propostes s'han plantejat des de la perspectiva conjuntural i possibilista i no s'han inclòs les recomanacions de tipus més sistèmic.

■ Acompanyar

- Establir sistemes d'acompanyament i d'orientació **més individualitzats i personalitzats** a l'alumnat de CFGM i de PFI per tal de generar l'escenari propici per a un bon procés d'aprenentatge i minimitzar al màxim l'abandonament definitiu del sistema educatiu.

■ Complementar

- Continuar treballant per incloure l'FP inicial i l'FP ocupacional com a un sistema únic de formació professional integrat.
- Complementar els continguts curriculars de l'FP inicial, més de caràcter estructurals, amb la formació d'FP ocupacional, més conjuntural, per tal d'adequar millor les tendències canviants del mercat de treball i el teixit productiu. Establir línies formatives comunes que sumin i complementin l'oferta.

■ Comunicar

- Donar a conèixer entre els centres i les empreses les mesures flexibilitzadores impulsades pel Departament d'Ensenyament.

- Identificar els perfils professionals vinculats als cicles formatius perquè les persones puguin visibilitzar una ocupació.
- Millorar la informació sobre l'FP inicial al món de l'empresa, per tal que aquesta conegui en profunditat aquests estudis i tot el que poden aportar-li en matèria de recursos humans en les diferents famílies professionals.
- Fer visible les bones pràctiques que s'estan realitzant en FP inicial i FP ocupacional.
- Incentivar l'open data entre els agents públics i privats amb l'objectiu d'aportar dades estadístiques per a l'anàlisi de polítiques públiques en matèria d'FP, que permetin una millor planificació.

■ Fer xarxa

- Treballar conjuntament amb les empreses i el teixit productiu per definir millor els requeriments tècnics de les vacants d'ocupació.
- Continuar treballant per apropar l'empresa, als centres formatius i a la inversa. Les taules sectorials compartides són una bona eina.
- Establir col·laboracions estratègiques amb centres de recerca, empreses, universitats, etc. per posar en valor la formació professional.
- Construir entre tots els agents implicats un protocol d'actuació per a la prevenció de l'abandonament en els CFGM i l'abandonament prematur en general.
- Establir aliances internacionals per tal de compartir bones pràctiques en matèria d'FP.

■ Promocionar

- Apostar encara més per l'FP ocupacional vinculada a una qualificació i a la seva corresponent certificació.
- Incrementar la internacionalització de l'FP maximitzant la participació en programes i projectes europeus i augmentant els contactes a nivell europeu per a obtenir una oferta d'estades internacionals més àmplia i diversificada.
- Incorporar les noves tecnologies a l'aula, així com les eines que ens ofereix la Indústria 4.0 en el procés d'aprenentatge de l'alumnat: aquestes són eines facilitadores de construcció de coneixement de forma personalitzada, i alhora, poden suposar una motivació per a l'alumnat.
- Potenciar els CFGM a la ciutat de Barcelona des de l'excel·lència i l'equitat.
- Identificar itineraris formatius CFGM-CFGS relacionats amb ocupacions: oferir a les persones uns pro-

jectes formatius i professionals integrals. També combinats amb l'FP ocupacional.

- Aconseguir que els centres educatius i els diferents agents que realitzen orientació de la ciutat de Barcelona incorporin de manera més ferma la formació professional com una opció formativa de qualitat.
- Establir més interconnexions entre les passarel·les reals del món educatiu i laboral, així com dintre del propi sistema educatiu per tal de donar resposta als diferents nivells d'aprenentatge de les persones. Evidentment, cal continuar vetllant per mantenir els mínims de continguts que cal assolir.

■ Sistèmiques

- Reformular els requisits d'accés a l'FP inicial així com potenciar les passarel·les existents en el sistema educatiu i en el mercat de treball.

METODOLOGIA I FONTS D'INFORMACIÓ

46

El present *Anuari* ha estat possible gràcies, d'una banda, a la concessió de dades per part dels organismes col·laboradors que les han facilitades de forma directa a la Fundació i, de l'altra, a la sistematització de la informació que diferents entitats faciliten a través de les seves pàgines web. La informació facilitada respon tant a registres administratius propis de l'administració pública com a bases de dades del sector privat o enquestes específiques realitzades a la població.

Aquesta diversitat de fonts d'informació planteja el repte de l'homogeneïtzació, especialment entre els nivells formatius. Ara bé, l'accessibilitat de la informació de forma desagregada i per registres és el que ha facilitat l'estandardització i, per tant, és el que ha permès poder fer la comparativa tant territorial com categòrica a partir del càlcul d'indicadors normalitzats (taxa d'atur, taxa d'ocupació, etc.) basats en l'Enquesta de Població Activa (EPA) que elabora l'INE de forma trimestral.

Concretament, els organismes dels quals s'han obtingut dades per l'elaboració de la present edició de l'*Anuari* són els següents:

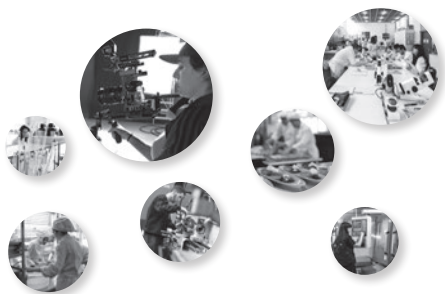
- *Consorti d'Educació de Barcelona*. Dades sobre el sistema d'FP.
- *Consorti per a la Formació Contínua de Catalunya*. Dades sobre la formació continuada.
- *Servei d'Ocupació de Catalunya*. Dades sobre la formació ocupacional.
- *Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya*. Dades sobre el sistema d'FP inicial i dels PFI.
- *Departament d'Ensenyament i Consell General de Cambres de Catalunya*. Dades de l'enquesta d'inserció laboral dels ensenyaments professionals.
- *Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona*. Dades del mercat de treball a la ciutat de Barcelona.
- *Institut d'Estadística de Catalunya*. Dades de l'Enquesta de Població Activa i indicadors del Repte Europeu 2020.
- *Instituto Nacional de Estadística*. Dades de l'Enquesta de Població Activa.
- *Oficina d'Accés a la Universitat de la Generalitat de Catalunya*. Dades sobre les vies d'accés als estudis universitaris.
- *Observatori d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya*. Dades sobre el mercat de treball.
- *Eurostat*. Dades sobre el mercat de treball i el sistema de l'FP a Europa.
- *European Centre of the Development of Vocational Training*. Dades sobre el sistema de l'FP a Europa.
- *Xarxa FP*. Dades sobre l'impacte de la mobilitat internacional.

ALTRES PUBLICACIONS DE L'OBSERVATORI FP

- Cicle de Tribunes FP:
Tribuna FP. Document de síntesi, objectius i propostes (2011).
Un espai per la professionalització (2010).
 - La Formació Professional davant els reptes del segle XXI.
 - La Formació Professional i l'educació superior.
 - Tendències internacionals.
 - Formació Professional i competitivitat.
 - Cultura de centre, lideratge i planificació estratègica.
- Treball pel canvi. Innovació sistèmica en Formació Professional. OCDE (2010). Traducció de l'estudi de l'OCDE *Working out change. Systemic innovation in Vocational Education and Training*.
- Aprenent per treballar. Una anàlisi comparada de les polítiques en Formació Professional en els països de l'OCDE (2010). Traducció de l'estudi de l'OCDE *Learning for jobs*. OCDE Policy Review of Vocational Education and Training, 2011.
- FCT on plus. Avaluació de l'eficiència de la formació en centres de treball (2012).
- Anuari de la Formació Professional a Barcelona. Mercat de treball i Formació Professional a Barcelona (Edicions 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 i 2015).
- L'Activitat emprenedora de les persones amb estudis d'FP: Característiques i evolució. Una mirada a partir de les dades del GEM Catalunya (2014).
- La Mobilitat dels estudiants de formació professional de Barcelona (2011-2013). Una inversió de futur (2015).
- Els sectors econòmics emergents i la Formació Professional a la Regió Metropolitana de Barcelona:
 - Logística (2011)
 - Medi ambient (2011)
 - Mèdia (2011)
 - Biotecnologia (2011)
 - Indústries alimentàries (2012)
 - Energia (2014)
 - Mòbil (2015)
 - Indústria 4.0 (2016)

Anuari

de la Formació Professional
a Barcelona **2016**

Fundació BCN
Formació Professional

Plaça Espanya, 5 1a Planta
08014 Barcelona
Telèfon 93 413 21 01
www.fundaciobcnfp.cat

Amb la col·laboració de:

Amb el patrocini de:

